

”Politiska beslut ska fattas av politiker och inte av juridiska instanser.”

Elisabet Fura, domare vid Strasbourgdomstolen

Advokaten

TIDSKRIFT FÖR SVERIGES ADVOKATSAMFUND

NUMMER 9 2010 ÅRGÅNG 76

Fokus: Högsta domstolen

HD bakom kulisserna

Kontroversiellt lagförslag
om datalagring godkänns

Unga förhördes
utan advokat

Nils Funcke om Ytrandefrihets-
kommitténs debattbetänkande

Fritt tänkande från start. Nya Audi A7 Sportback.

Innehåll Nr 9 • 2010

26

Tidskriften Advokaten
har varit på besök
i Bondeska palatset.

”Att det fungerar beror på att **ledamöterna i USA:s högsta domstol är ’yttrandefrihetsfanatiker’.**”

Thomas Bull

8

LEDAREN 4

För pressetik i tiden

NYHETER & REPORTAGE 6

- 6 Utvisningsfråga kräver politiska beslut
- 7 Minderåriga förhördes utan advokat
- 8 Yttrandefrihetskommitténs förslag väcker debatt
- 10 Datalagringsförslag godkänns trots kritik
- 16 **VÄRLDEN:** Tjänstefelddom stred inte mot Europakonventionen
- 18 **REPORTAGE:** Låt barnen höras
- 20 **REPORTAGE:** En mästare på korsförhör

GÄSTKRÖNIKAN 24

NILS FUNCKE, sekreterare i Yttrandefrihetskommittén, om kommitténs debattbetänkande.

FOKUS 26

HÖGSTA DOMSTOLEN. HD uppmärksammas allt oftare. Medierna rapporterar om domar och skiljaktiga meningar refereras utförligt. Samtidigt gör Europarättens utveckling att HD i praktiken inte längre är sista instans i alla ärenden och både hovrätter och tingsrätter har ibland gått emot HD:s prejudikat.

DEBATT 41

- 41 Advokat Per Fridén: ”Advokatsamfundet måste vara fel ute”
- 42 Advokaterna Anna Björklund och UllaBella af Klercker: ”Dåliga utredningar en fara för rättssäkerheten”
- 43 Leg. läkare Tomas Timander: ”Ökade krav vid utfärdande av invaliditetsintyg”
- 43 Advokat Ulf Bergquist: ”Införande av fackadvokater i Sverige?”

AKTUELLT 45

- 45 **MÅNADENS ADVOKAT:** Jessika Vilhelmsson
- 46 **HILDARY:** Inre drivkrafter - bästa vägen för att göra karriär
- 52 **BIBLIOTEKET:** Ny litteratur och lästips

SAMFUNDET 55

- 55 Nya ledamöter och remisser

ANNE RAMBERG

För pressetik i tiden

”

RIKSDAGEN HAR I STOR ENIGHET, med undantag endast för Sverigedemokraterna, som inte tycker om att Sverige är ett mångkulturellt samhälle, antagit en ny grundlag. Vår regeringsform har därigenom genomgått väsentliga förbättringar. Fri- och rättighetsskyddet har stärkts. Integriteten har äntligen fått en mer framskjuten plats. Domstolarnas ställning har, sent omsider, också förstärkts. Uppenbarhetsrekvisitet har i princip tagits bort. För första gången skrivs också barnens rätt in i grundlagen.

Samtidigt har förre justitiekanslern Göran Lambertz lagt fram ett debattbetänkande med tre olika förslag till en ny teknikneutral tryck- och yttrandefrihetsgrundlag. Om detta skriver utredningens sekreterare, Nils Funcke, längre fram i denna tidning. Det finns många problem att lösa. Ett är hur den svenska tryck- och yttrandefriheten förhåller sig till EU-rätten och Europakonventionen. Men den kanske största utmaningen torde enligt Nils Funcke vara att finna en godtagbar balans utanför det grundlagsskyddade området. Jag delar den uppfattningen.

I GRÄNSLANDET mellan tryckfrihet och pressetik uppkommer till följd av bland annat teknikutvecklingen och internet nya företeelser, som, om de missbrukas, kan leda till att lagstiftaren inskränker vår generösa pressfrihet. Att tryckfriheten missbrukas av läckande poliser, oseriösa medier och andra ansvarslösa aktörer är förstås ett problem. Jag har skrivit om detta många gånger därför att detta är en så central fråga i en demokratisk rättsstat. Som tidigare ledamot av Pressens Opinionsnämnd, PON, har jag lärt mig förstå och respektera den svenska pressen. Jag har länge tyckt att den svenska pressen som huvudregel har haft en ansvarsfull hållning inför den publicistiska uppgiften att förmedla nyheter och att granska makten. I jämförelse med övriga Europa har svenska medier närmast varit ett föredöme. Det är därför med viss oro jag tycker mig kunna notera att någonting nu håller på att hända med mediernas integritet.

Pressens självsanering har fungerat väl genom PO:s och PON:s insatser. Men också pressetikens spelplan påverkas av samhällets förändringar. En viktig påverkansfaktor utgörs av internet. I dagarna har Pressens samarbetsnämnd presenterat ett förslag till ändrade regler för PO och PON. Förslaget innebär en utvidgning av tillämpningsområdet för det pressetiska regelverket till att, utöver dem som är medlemmar av Tidningsutgivarna eller Sveriges tidskrifter, omfatta alla som har utgivningsbevis enligt YGL och alla som frivilligt ansluter sig till det pressetiska regelverket. Det är ett nödvändigt och mycket bra förslag.

KONFLIKTEN MELLAN ATT, å ena sidan, värna tryck- och yttrandefriheten och, å andra sidan, skydda den grundlagsskyddade och av Europakonventionen omhuldade principen om individens rätt till personlig integritet, har i dagarna fått förnyad aktualitet.

Jag tänker givetvis på boken om vår statschef och på den efterföljande mediala behandlingen av detta alster. För den som läst boken framstår det som klart att denna rätt usla publikation inte förtjänar den uppmärksamhet som den, på oklara grunder, rönt. Man kan givetvis diskutera det moraliskt försvarbara att i bokform på grundval av den sämsta sortens skvaller och med en teknik som i allt väsentligt bygger på "guilt by association" publicera rykten och svepande utsagor av dömda brottslingar och bedagade skönheter. Men det är inte särskilt relevant. Självklart, ska tryckfriheten också omfatta utsagor som är osakliga, intellektuellt torftiga eller präglade av riktigt dålig smak.

Pressetik är inte heller liktydigt med god smak och ska så inte heller vara. Men pressetik handlar inte bara om vad man skriver. Det handlar lika mycket om vad medierna väljer att inte skriva och om dolda agendor, och om aningslösa journalister som utan kritisk granskning vidarebefordrar obekräftade uppgifter.

Man kan förvisso ha olika uppfattningar om ett lands statsskick.

Man må givetvis även ha synpunkter på kungens val av engagemang, att fokus på de frågor som lyfts är fel eller att monarkens sätt att informera sig borde utformas på ett annat sätt. Om man till exempel anser att kungens sedan lång tid mycket starka engagemang i miljöfrågor eller drottningens stora insatser för barn, liksom kronprinsessans och hennes systems initiativ för sjuka och handikappade barn är olämpliga kan man givetvis angripa detta. Några sådana synpunkter har jag emellertid aldrig sett.

Att det utges skräplitteratur och skandaljournalistik kan man inte göra något åt. Man kan bara avstå från att köpa den. Men hur TV4, SVT, radio och särskilt Expressen valt att genom sina publiceringar okritiskt göra sig till marknadsförare av en i alla hänseenden urusel bok förtjänar ändå att diskuteras. Hur är det till exempel möjligt att TV4 i sin marknadsföring av boken som sanningsvitne inbjuder en man vars "claim to fame" tycks grunda sig på att han dömts för bland annat förberedelse till utpressning. Kanalens tittarsiffror behöver säkert förbättras. Likaså kvällstidningens försäljningssiffror. Men, är det detta som (seriös) tv och dagstidningar med ambitioner ska ägna sig åt?

DEN GRUNDLÄGGANDE PRINCIPEN i de pressetiska reglerna är kravet på en ansvarsfull hållning inför den publicistiska uppgiften. Man ska inför en publicering göra en avvägning mellan allmänintresset och den skada som en publicering kan förorsaka. Mig synes dock att vissa medier medvetet missuppfattat vad som menas med allmänintresse. Det avser inte någon allmänhetens rätt att ta del av spekulationer och löst skvaller, oberoende om de är rätt eller fel. Allmänintresset avser något helt annat.

Ett sådant aktuellt exempel är Wikileaks och mediernas aktuella publiceringar av korrespondens mellan amerikanska myndigheter, som avslöjar för allmänheten grundläggande saklig information i angelägna politiska frågor. Avslöjandena innehåller information om Sveriges förhållande till NATO och om hur USA uppfattar vår alliansfrihet. Om hur Sverige blev grundlurad av Norge och USA ifråga om försäljning av svenska flygplan. Vidare får allmänheten en god inblick i svenska politikernas hyckleri när det gäller svenska soldaters krigföring i Afghanistan och så vidare. En annan fråga som nyligen behandlats i medierna är lobbyisternas inflytande på riksdagsmännen. I dagarna har Dagens Nyheter även gjort en ingående granskning av Diskrimineringsombudsmannens verksamhet. Dessa frågor är angelägna och givetvis av allmänintresse.

Kungaparets initiativ att i samband med firandet av tjugotioårsdagen av Barnkonventionen inrätta ett forum för barn är en annan aktuell och betydelsefull händelse. World Child & Youth Forums syfte är helt i linje med FN:s rads för mänskliga rättigheter förslag att genom ett tilläggsprotokoll till Barnkonventionen införa en klagomekanism. Barnkonventionen är den enda av människorättskonventionerna som saknar detta. I Sverige, liksom i många andra länder, finns heller inte någon organisation där barn får komma till tals. Därför hade det varit av stort allmänintresse att skildra detta initiativ. Vi har av den orsaken gjort det längre fram i denna tidning. Man undrar vilka bevelsegrunder som gör att ansvariga på olika medieredaktioner medvetet avstod från att spegla detta?

Självklart ska press, tv och radio själva besluta vad de ska skildra och hur. Men vad som är värt att uppmärksamma måste rimligen avgöras på saklig grund. Det måste dock finnas en anständighetsgräns som i vart fall public service borde leva upp till. Och, att som Expressen, enligt uppgift mot betalning av närmare en kvarts million kronor, sprida patetiska utsagor av sedan länge bortglömda artister, under förevändning av att allmänintresset så kräver är inte övertygande. Likväl, också denna brist på anständighet, med utnyttjande av ondskefulla metoder måste åtnjuta skydd av vår tryckfrihet. Men, är det lika självklart att det är pressetiskt önskvärt eller ens godtagbart? Jag tycker inte det.

”Att det utges skräplitteratur och skandaljournalistik kan man inte göra något åt. **Man kan bara avstå från att köpa den.** Men hur TV4, SVT, radio och särskilt Expressen valt att genom sina publiceringar okritiskt göra sig till marknadsförare av en i alla hänseenden urusel bok förtjänar ändå att diskuteras.”

Inför valet och i omedelbar anslutning därefter var det påtagligt att socialdemokraternas partiledare Mona Sahlin utsattes för systematisk mobbning av medierna. Man kan tycka vad man vill om den socialdemokratiska ledaren och hennes politik. Men bör man inte kräva mer av medierna? Borde inte medierna av hänsyn till respekten för en oberoende och fri press sträva efter att distansera sig från skandaljournalistiken och enfalden. Och borde inte allmänintresset kräva att medierna redovisar sina bevelsegrunder inte bara för vad som publiceras utan också för det man väljer att inte redovisa? Jag tycker kanske det.

NU SENAST HAR TV4 i två program valt att söka angripa vår drottning genom att påpassligt publicera så kallade forskningsresultat rörande vad drottningens far skulle kunna ha haft för sig för cirka 60 år sedan, under andra världskriget. Drottningen har, enligt den allmänna uppfattningen, gjort stora och viktiga insatser för att leva upp till de krav som medborgarna rimligen kan ställa på monarkin. Hennes ideella insatser för utsatta barn kan omöjligen föranleda annat än beröm. Angreppet på hennes far som ett led i strävandena att angripa statskicket ligger långt utanför det rimligas gräns. Låt den mediala debatten höja sig från en nivå där man delar ut hugg i ryggen med smutsiga fickknivar. Detta gäller såväl för socialdemokratiska partiledare som för statschefen och hans familj.

Anne Ramberg

anne.ramberg@advokatsamfundet.se

Christina Ramberg skrev ny "avtalslag"

1915 års avtalslag är otidsenlig och fungerar inte i dagens samhälle. Det anser Christina Ramberg, professor i rättsvetenskap vid Göteborgs universitet. För att råda bot på bristerna har Christina Ramberg helt enkelt skrivit ett förslag till en ny lag. Enligt Ramberg kan lagen användas som rättskälla, eftersom den utgör en kodifiering av dagens praxis på avtalsområdet.

Christina Ramberg

Christina Rambergs "avtalslag" finns att läsa på www.avtalslagen2010.se.

Rekommendationer från presidenter om EMR

Presidenterna i de sex hovrätterna har enats om rekommendationer som gäller de bestämmelser som infördes genom reformen En modernare rättegång (EMR).

Rekommendationerna gäller när man ska tillåta förnyade förhör, hänvisning till handlingar vid en huvudförhandling, parts närvaro vid uppspelning av förhör under huvudförhandling och om ett brottmål kan avgöras i sak när den tilltalade inte är närvarande.

"Tillämpningen av vissa bestämmelser med anledning av EMR" finns på Advokatsamfundets webbplats.

Folkrättsprofessorn Iain Cameron prisas

Iain Cameron, professor i folkrätt vid Uppsala universitet, får årets Torgny Segerstedt-medalj. Medaljen delas ut vartannat år till svenska forskare som gjort betydelsefulla insatser inom humaniora och samhällsvetenskap. Iain Cameron fokuserar som forskare i juridik på hur fred och säkerhet ska balanseras mot individers behov av frihet och integritet.

Iain Cameron

Utvisningsfråga kräver

Europadomstolen för mänskliga rättigheter riskerar att dränkas i ansökningar från irakier som vill få sina utvisningar stoppade. Nu behövs politiska åtgärder för att lösa situationen.

Det anser Sveriges domare vid Strasbourgdomstolen, Elisabet Fura, som i november besökte Advokatsamfundet.

- Just nu hanterar juristerna på den svenska avdelningen bara begäranden om interimistiska beslut. Allt annat får ligga och vänta, sa Elisabet Fura.

Fura medverkade liksom Migrationsverkets rättschef Mikael Ribbenvik vid Advokatsamfundets seminarium En mer rättssäker asylprocess för att diskutera situationen med irakierna som begärt att deras utvisningar ska stoppas.

ETT ORDKRIG om Sveriges utvisningar av irakier bröt ut i medierna under hösten, sedan Europadomstolen den 22 oktober fattat ett policybeslut om att bevilja inhibition av utvisningar av alla flyktingar från de fem farligaste provinserna i Irak. Syftet med beslutet var dock aldrig att förbjuda stater att skicka tillbaka människor till Irak, fastslog Elisabet Fura.

Det ansåg dock Europarådets generalsekreterare Torbjörn Jagland. I ett pressmeddelande strax efteråt fördömde han Sverige, Nederländerna och Storbritannien för att de inte "lyder" Europadomstolen.

- Mycket olyckligt, sammanfattade Elisabet Fura Jaglands utspel.

Ryktet om Europadomstolens policy har spridits bland irakier i Sverige, och ansökningarna om inhibition har under de senaste veckorna mångdubblats. Bara under några få dagar i november fick domstolen ta emot runt 400 ansökningar om inhibition

Irakiska flyktingar och demonstranter vid Migrationsverkets lokaler i Märsta utanför

från irakier i Sverige. Domstolen hade den 19 november behandlat ungefär 180 ansökningar, och beviljat inhibition i samtliga.

Det stora antalet beslut om inhibition fick Migrationsverkets rättschef Mikael Ribbenvik att ställa in ett plan som den 17 november chartrats för att utvisa 29 irakier.

- Tio personer som skulle med planet hade ansökt, men ännu inte fått sina beslut. Enligt försiktighetsprincipen kändes det nödvändigt att stoppa planet, förklarade Mikael Ribbenvik.

Bakgrunden till Europadomstolens principbeslut var uppgifter som kom från FN:s flyktigorgan UNHCR under sommaren, om att situationen i Bagdad och ytterligare fyra provinser i landet förvärrats drastiskt. Rapporten kan tolkas som en rekommendation att

ingen bör avvisas eller utvisas till de aktuella områdena.

UNDER HÖSTEN fick Europadomstolen dessutom ta emot ett stort antal ansökningar om inhibition av avvisningar och utvisningar till Irak (se faktaruta nedan). Ansökningarna kom främst från Sverige, Nederländerna och Storbritannien. Anstormningen av inhibitionsansökningar och rapporten fick Europadomstolens fem sektionsordföranden att tillsammans fatta beslut om

INHIBITION

Besluten om inhibition fattas enligt regel 39 i Europadomstolens processuella regelverk. Regel 39 ger Europadomstolen möjlighet att, efter en summarisk prövning, stoppa avvisningen eller utvisningen av enskilda individer, tills domstolen tagit ställning till om en utvisning eller avvisning är förenlig med Europakonventionen.

politiska beslut

Stockholm den 16 november.

att regel 39 om inhibition generellt ska tillämpas på irakier som hotas av avvisning till de farliga områdena.

- Den här typen av policybeslut avviker från vårt normala arbetssätt, där man alltid ser först på landnivå och sedan på individnivå, men det fanns en oro för att olika sektioner skulle komma att fatta olika beslut i likartade fall, berättade Elisabet Fura.

Den 24 november upphävde Europadomstolen sitt principbeslut, och återgick till att granska varje begäran om inhibition individuellt igen. Utvisningsstoppet gäller dock fortsatt för dem som tidigare fått inhibition.

Både Elisabet Fura och Mikael Ribbenvik beklagade vid seminariet det oklara rättsläge som nu råder kring irakierna. Risken är att de personer som har

kontakter och information eller kan bekosta ett juridiskt ombud får stanna tills vidare i Sverige, medan andra som saknar sådant kapital utvisas.

- **JAG SER ORÄTTVISORNA**, men jag är inte begåvad med juridiska superkrafter så att jag kan göra vad jag vill, sa Mikael Ribbenvik, som påpekade att Migrationsverket inte utan stöd av inhibitionsbeslut kan vägra att verkställa domstolsbeslut.

Ribbenvik var övertygad om att det skulle komma ytterligare minst ett tusental ansökningar till Europadomstolen från irakier i Sverige. Han var helt enig med Elisabet Fura om att den ohållbara situationen nu måste få en politisk lösning.

- Politiska beslut ska fattas av politiker och inte av juridiska instanser, sa Elisabet Fura. **UB**

Minderåriga förhöordes utan advokat

Tre fjärdedelar av förhören med minderåriga i Halland genomfördes utan advokat närvarande, visar en granskning. Nu lovar Hallandspolisen att se över rutinerna, efter hård kritik.

Det är tidningen Hallands Nyheter som granskat alla mål med minderåriga vid tingsrätterna i Varberg och Halmstad där åtal väckts under perioden 1 januari 2009 till 15 september 2010. I utredningarna har det sammanlagt genomförts 358 förhör.

ENLIGT GRANSKNINGEN har det bara funnits försvarsadvokater närvarande vid 96, eller ungefär en fjärdedel, av förhören. I många fall berodde bristen på advokat på att det inte förordnats någon försvarare. Dessutom har det enligt tidningen förekommit informella förhör som inte dokumenterats i utredningarna.

”Huvudregeln är på mycket goda grunder att minderåriga ska ha en försvarare. Det är angeläget att följa upp detta noga.”

Flera unga som utsatts för förhör utan advokat har under hösten anmält Hallandspolisen till Justitieombudsmannen. En av dem berättar i sin anmälan hur han pressats hårt under förhör, och därefter låsts in i en cell under natten. Dagen efter fortsatte förhören utan advokat, trots att den misstänkte begärt att få en namngiven advokat.

De poliser som förekommer i

JO-anmälningarna har tidigare förnekat att de begått några fel i de aktuella fallen. Men efter granskningen i Hallands Nyheter beslutade Hallandspolisen ändå att se över rutinerna för ungdomsmål. Utredningen ska göras med hjälp av Polismyndigheten i Skåne. Hallandspolisen har också gjort en egen anmälan till Riksenheten för polismål, vilket innebär att en åklagare kommer att göra en egen bedömning av situationen.

- Det är viktigt att allt polisarbete med att minska brottsligheten sker på ett rättssäkert sätt. Polisen ska vara objektiv i utredningarna. Enbart det faktum att våra arbetsmetoder ifrågasätts är allvarligt, säger Ove Bårgman, chef för länskriminalpolisen i Halland, i ett pressmeddelande.

ADVOKATSAMFUNDETS generalsekreterare Anne Ramberg ser mycket allvarligt på uppgifterna.

- Huvudregeln är på mycket goda grunder att minderåriga ska ha en försvarare. Det är angeläget att följa upp detta noga. Risken att det av olika skäl utbildas kulturer inom polis och hos vissa åklagare som medvetet bryter mot den lagstadgade rätten till försvarare måste tas på största allvar. Detsamma gäller att förhör inte dokumenteras. Jag avvaktar med intresse JO:s beslut liksom vad Hallandspolisen kommer fram till i sin utredning, säger Anne Ramberg. **UB**

KÄLLOR

Magnusson, Cris D.; Kihlström; Christina: Minderåriga förhörs utan advokat; Hallands Nyheter, 23 november 2010
Magnusson, Cris D.; Kihlström; Christina: Polisen bryter mot lagen och egna regler, Hallands Nyheter, 24 november 2010

Advokat ersätts inte för merkostnader

Det krävs mer än att en advokat är verksam på samma ort som den tilltalade och att hon nyligen företrätt den tilltalade i ett annat mål för att advokaten ska beviljas ersättning för merkostnader, fastslår Svea hovrätt i ett beslut.

Den tilltalade hade begärt att få en viss advokat bosatt i hans hemstad Örebro som offentlig försvarare i ett mål i Falu tingsrätt. Tingsrätten gjorde bedömningen att det fanns sådana särskilda skäl att ersättning för merkostnader kunde beviljas. Tingsrätten tog då fasta på att advokaten tidigare företrätt den tilltalade och att hon var verksam i den tilltalades hemstad.

Men enligt Svea hovrätt räcker inte detta, bland annat för att målet är av sådan enkel karaktär att det inte krävs särskilda förkunskaper.

Svea hovrätt Ö 9005-10

4 av 10...

... domstolsanställda upplever stress i sitt arbete, och tre av tio hinner inte med sina arbetsuppgifter utan övertid.

Det visar en medarbetarundersökning som Domstolsverket genomfört tillsammans med Jusek och fackförbundet ST. Värst är stressen enligt undersökningen i tingsrätterna, och mest stressad bland personalkategorierna är notarierna.

Klas Friberg blir rikskriminalchef

Klas Friberg, som sedan augusti 2009 är biträdande länspolis-mästare vid Polismyndigheten i Västra Götaland, har av regeringen utsetts till ny chef för Rikskriminalpolisen. Han tog jur.kand.-examen 1987 och genomgick polisutbildning åren 1991-1994.

Klas Friberg tillträder sin anställning den 1 december 2010.

Klas Friberg

Arbetet med att ta fram en ny teknikneutral tryck- och yttrandefrihetsgrundlag väcker många frågor.

Tryckfrihetsförslag väcker debatt

Dagens reglering av tryck- och yttrandefriheten är visserligen inte perfekt. Men att hitta en alternativ lösning lär inte bli lätt. Det är tydligt.

Tryckfrihetsförordningen (TF) och yttrandefrihetsgrundlagen (YGL) har en betydande respekt, och det ska mycket till om dagens system ska ruckas. Den uppfattningen delade åtskilliga på det andra seminariet arrangerat av Yttrandefrihetskommittén, som hölls nyligen i Stockholm.

Flera av de medverkande varnade för att förändra dagens system. Av de tre modeller som presenterats av kommittén vann den så kallade ansvarsmodellen störst gillande, även om flera kunde tänka sig en kombination av den och den så kallade verksamhetsmodellen.

Den så kallade ändamålsmo-

dellen möttes av en stor skepsis med vissa undantag.

THOMAS BULL, professor i konstitutionell rätt vid Uppsala universitet, konstaterade att Sverige och USA är de länder i världen som anses ha de starkaste skydden för yttrandefriheten, men de två har löst det på helt olika och närmast motsatta sätt. I USA tillämpas vad som mest kan liknas vid ändamålsmodellen.

- Att det fungerar beror på att ledamöterna i USA:s högsta domstol är "yttrandefrihetsfanatiker", förtydligade Bull.

Mårten Schultz, jur. dr och docent i skadeståndsrätt vid Stockholms universitet, ansåg att kommitténs arbetssätt att presentera förslag på strukturer i form av tre modeller i grunden är olyckligt.

- Det hade varit bättre att börja i botten och bygga uppåt. Istället

för att börja med stora modeller och bygga nedåt, sa Schultz som menade att det finns det som talar för en teknikoberoende lagstiftning. Men det hade varit bättre att ta sak- och principfrågorna, till exempel integritetsaspekten, först och sedan de som handlar om strukturen.

- Nu blir det en strukturdiskussion som riskerar att skymma principdiskussionerna, konstaterade Schultz som även ville ha konkreta frågeställningar i de olika modelldiskussionerna.

Han gav även flera exempel på uppenbara problem i dagens lagstiftning, som framkommit på senare år när det gäller hur informationsspridningen på Internet fungerar. Inte minst vid kränkningar av enskilda.

GÖRAN LAMBERTZ svarade på Schultz synpunkter med att utredningen styrs av direktiven och att enligt dessa handlar det om en strukturöversyn.

Åke Wredén, journalist och samhällsdebattör, ansåg att direktiven är för ensidiga och ger uttryck för en bild där det är enskilda som ställs mot mäktiga massmedier. Som han såg det riskerar nya lagar på området att leda till att framför allt kritiskt granskande affärsjournalistik hotas av stämningar och skadeståndskrav vid publiceringar. Han menade att mediernas utseende förändrats och fortsätter att förändras:

- Mycket samhällsnyttig journalistik kan utföras av nättidskrifter och frilansare. Mot dessa ställs de som har stora ekonomiska resurser att driva skadeståndprocesser, menade Åke Wredén. **TK**

TIDSPLANEN

I februari, mars nästa år ska kommittén ta ställning till vilken av de tre modellerna man utvecklar vidare. I juni nästa år ska Yttrandefrihetskommittén sedan välja om man föreslår att utveckla dagens reglering eller en modell. I december 2011 ska det slutliga förslaget lämnas.

Läs mer i månadens gästkrönika på sidan 24

Anne Ramberg, Sten Heckscher, Thomas Bull, Stefan Strömberg och Anna Skarhed ingick i panelen på Domardagen.

Domarens självständighet i fokus

Domarens självständighet hotas inte av domstolarnas nya arbetsformer. Det menar flera framstående jurister.

Under ledning av Advokatsamfundets generalsekreterare Anne Ramberg diskuterade paneldeltagarna på Domardagen i november i Stockholm frågan om domarens självständighet i förhållande till domstolarnas nya arbetsformer.

DOMSTOLARNAS inre organisation och arbetsformer har förändrats under 2000-talet. I dag arbetar de flesta domstolarna inte längre i en traditionell rotelorganisation. Anne Ramberg ställde inledningsvis några retoriska frågor.

- Är det för stort fokus på avverkningstakt i dag eller är det en nödvändig utveckling för att kunna fylla uppgifterna om effektivitet och rättssäkerhet i dömandet, frågade hon och tillade:

- Är det så att större enheter leder till bättre resursutnyttjande eller innebär det kanske en otydlig ansvarsfördelning och sämre överblick?

FÖR ATT FÖRMEDLA insikter berättade professor Thomas Bull en historia som handlade om när möbelsnickaren blev industriarbetare. Från att ha varit en skicklig yrkesman, som kunde bygga unika möbler som skulle passa in i ett visst särskilt rum, blev han en industriarbetare som kunde tillverka ett stolsben snabbt och billigt. Men där det krävdes en fabrik för att sätta samman delarna. I industrivärlden blev stolen billig, men förmågan att se helheten gick förlorad och även kreativiteten. Alla inblandade blev också lätt utbytbara.

- Poängen med berättelsen är att möjligheten att vara självständig har att göra med arbetsformerna, sa Bull som menade att delar som rör arbetsglädje, möjligheten att tänka efter,

diskutera och ta ställning, inte får gå på rutin.

- Den individuella självständigheten i beslutsfattandet måste få utrymme, fortsatte Bull. Där tror jag att arbetsformer har betydelse. Då kan det vara så att moderna arbetsformer är bättre än gamla. Vad vet jag om det. Men jag tror att det finns en sådan koppling, sa Thomas Bull och möttes av rungande applåder från den stora publiken.

LAGMANNEN Stefan Strömberg konstaterade att världen ständigt förändras. Domstolarna måste följa med och arbetsformerna ses över.

- I vårt krav på självständighet ligger ett åtagande och ett ansvar för att utveckla vår verksamhet. Om man säger nej till någonting måste man också kunna förklara vad man säger ja till, sa Strömberg som även betonade hur viktigt det är med engagemang för att åstadkomma förändring i en organisation.

Justitiekansler Anna Skarhed slog fast att tesen om domarens självständighet inte finns till för domaren utan för medborgaren och rättssäkerheten. En enhetlig och effektiv beredningsorganisation inskränker inte domarens självständighet.

- Domarens självständighet innebär naturligtvis inte att domaren är fri att döma som han eller hon själv vill, sa hon. Den här eviga diskussionen om domarens självständighet har ofta haft en tendens till ett starkt inifrånperspektiv.

Skarhed poängterade att domarna behöver ha ett utifrånperspektiv:

- Utgångspunkten är inte att den enskilde domaren är en bärare av en individuell självständighet utan det är domstolarnas självständighet som är principen. Det är den grundläggande demokratiska principen i vår rättsordning, konstaterade Anna Skarhed.

REGERINGSRÅDET och ordföranden Sten Heckscher ansåg det självklart att chefer under ett utvecklingsarbete lyssnar till sin personal.

- Men det betyder inte att besluten ska fattas i en folkröstning på arbetsplatsen, sa Heckscher som för sin egen del som domstolschef i två domstolar inte mött invändningar om att någons berättigade självständighet skulle vara hotad. Heckscher sa sig tro och hoppas att mycket av den här diskussionen är avklarad. **TK**

STATSKONTORETS UTVÄRDERING

I en utvärdering av Statskontoret från 2009 av domstolarnas inre organisation och arbetsformer konstateras att förändringstakten vid domstolarna varit hög under 2000-talet. Merparten av domstolarna arbetar inte längre i en traditionell rotelorganisation. Enligt Statskontoret är nya organisatoriska enheter inte tillräckligt för att skapa en effektiv verksamhet. Även arbetsformer och rutiner måste utvecklas, ansåg Statskontoret. **Domstolarnas inre arbete - en utvärdering 2009:20**

Sekretess hindrar inte tredjemansrevision

Kammarrätten i Stockholm har beslutat att SEB ska betala vite för att banken har vägrat att lämna ut uppgifter om klientmedelskonton till Skatteverket. Enligt kammarrätten hindrar varken banksekretessen eller advokatsekretessen att banken lämnar ut uppgifterna till Skatteverket.

Skatteverket begärde år 2006 ut uppgifter om klientmedelskonton från SEB, som ett led i så kallad tredjemansrevision. Mer än hälften av klientmedelskontokunderna är advokatbyråer. SEB vägrade lämna ut uppgifterna med hänvisning till banksekretessen och advokatsekretessen. SEB hävdade att Skatteverkets föreläggande strider mot Europakonventionen.

Advokatsamfundet har uttryckt kritik mot tredjemansrevisionerna.

Religiösa upplevelser kan få kriminella att avstå brott.

Pris till forskning om hur kriminella blir hederliga

Vid omvälvande vändpunkter i livet kan även tungt kriminella personer sluta sin brottsliga bana. Det visar forskning av de två amerikanerna John Laub och Robert Sampson som tilldelas 2011 års Stockholm Prize in Criminology.

De har studerat varför vissa kriminellt aktiva väljer att avstå från brott – och har kommit fram till att olika vändpunkter i livet har stor betydelse. Sådana vändpunkter kan till exempel vara en kärleksrelation, en religiös upplevelse eller arbete. Pristagarna delar på priset om minst en miljon kronor. Priset delas ut vid konferensen Stockholm Criminology Symposium i Stockholm i juni 2011.

Regeringen föreslår att trafikuppgifterna bara ska få lämnas ut i brottsbekämpande syfte.

Kontroversiellt lagförslag om datalagring godkänns

Trots hård kritik går arbetet vidare med att implementera datalagringsdirektivet. I november gav Lagrådet grönt ljus till regeringens förslag.

Den 11 november presenterade regeringen en lagrådsremiss med förslag till hur EU:s datalagringsdirektiv ska införas i svensk lag. Enligt förslaget ska telefon- och internetoperatörer vara skyldiga att spara trafikuppgifter för bland annat telefonsamtal, sms-meddelanden, e-post och internettrafik i sex månader. Det är den kortaste lagringstid som datalagringsdirektivet tillåter.

Regeringen föreslår att trafik-

uppgifterna bara ska få lämnas ut i brottsbekämpande syfte. Det är telefon- och internetleverantörerna som själva ska svara för kostnaderna för datalagringen. Men polis och andra myndigheter som begär ut uppgifter från leverantörerna ska betala för det.

PÅ NÅGRA PUNKTER går regeringens förslag längre än vad EU:s datalagringsdirektiv kräver. Lagringsskyldigheten ska exempelvis gälla också vid framkopplade samtal när ingen svarar. Dessutom föreslår regeringen att operatörerna ska vara skyldiga att lagra uppgifter för mobiltelefonsamtal om var samtalsparterna befann sig när samtalet avslutades.

Sveriges advokatsamfund har, liksom andra av datalagringsdirektivets kritiker, varnat för att direktivet innebär oerhört stora ingrepp i den personliga integriteten.

– Man kan konstatera att lagstiftningens syfte redan har förskjutits från terroristbekämpning till brottsbekämpning i allmänhet. Vidare har utrymmet utvidgats till att omfatta också bötesbrott utöver vad direktivet föreskrev. Det är olyckligt. Men regeringen har glädjande nog begränsat lagringstiden till sex månader. Det är bra, säger Advokatsamfundets generalsekreterare Anne Ramberg i en kommentar.

Rättsväsendets forskning och utveckling ska kartläggas

JUSTITIEMINISTER Beatrice Ask är missnöjd med rättsväsendets resultat när det gäller att klara upp brott. Hon tycker också att handläggningstiderna i rättsväsendet är för långa. Det framgår av en debattartikel i Dagens Ny-

heter. Regeringen har därför uppdragit åt en utredare att kartlägga hur myndigheterna inom brottmålskedjan arbetar med forsknings- och utvecklingsfrågor och att våren 2011 lämna ett förslag på hur forskning och utveckling

i rättsväsendet ska organiseras i framtiden. Regeringen har också uppdragit åt Statskontoret att granska kvaliteten på den officiella kriminalstatistiken som framställs av Brå och att granska hur Brås utvecklingsarbete fungerar.

Lättare få ut uppgifter om IP-adresser

Det ska bli lättare för polis och åklagare att få ut abonnemangsuppgifter från nätleverantörer.

Regeringen vill ändra kraven så att uppgifter om personer som misstänks för brott ska lämnas ut, även om brottet bara kan ge böter. Planerna framgår av en promemoria som har läckt ut till pressen från Justitiedepartementet. Enligt dagens regler krävs det att misstankarna gäller brott som kan ge fängelse för att polis och åklagare ska kunna begära ut uppgifterna.

Regeringen presenterade den 11 november en första lagrådsremiss om hur EU:s datalagringsdirektiv ska införas i Sverige. Där skriver regeringen att den avser att lägga fram ytterligare

Det ska bli lättare att utreda sexualbrott på internet.

en lagrådsremiss inom kort. Den ska handla om de brottsbekämpande myndigheternas tillgång till uppgifter om elektronisk information, och ska ta upp förslagen i Polismetodutredningens delbetänkande (SOU 2009:1).

PROMEMORIAN som har läckt ut sammanfattar innehållet i den kommande lagrådsremissen. Myndigheterna ska ges möjlighet att inhämta uppgifter om abonnemang från nätleverantörer när det gäller alla brott. Kravet

på att fängelse ska vara föreskrivet för brottet och på att brottet ska bedömas kunna ge någon annan påföljd än böter ska strykas. Abonnemangsuppgifter är till exempel uppgifter om vem som hade ett visst IP-nummer vid en viss tidpunkt. Förslagen i promemorian stämmer överens med vad Polismetodutredningen föreslog i sitt delbetänkande.

Enligt justitieminister Beatrice Ask handlar det i första hand om att ge polisen möjligheter att utreda sexualbrott på nätet som bara kan ge böter, till exempel kontakt med barn i sexuellt syfte ("gromning"). Men Polismetodutredningen nämner också behovet av att de brottsbekämpande myndigheterna ska få hämta in abonnemangsuppgifter vid upphovsrättsbrott.

Jan Derneham ny MP på Mannheimer Swartling

Efter sex år lämnar Stefan Bocker i april posten som managing partner på storbyrå Mannheimer Swartling för att återgå till den praktiska juridiken. Bocker efterträds vid delägarmötet i april 2011 av Jan Derneham. Derneham har arbetat på Mannheimer Swartling sedan 1997, med undantag för perioden 1999-2001. Han är specialiserad på bank- och finansjuridik.

Chattförhör via dator provas för unga

Med start 2011 provar polisen i Malmö och Östergötland att förhöra unga mellan 15 och 25 år via chatt. Metoden, som tagits fram inom Karin-projektet i Malmö, innebär att förhörslidaren och den förhörda sitter i varsitt rum och kommunicerar via dator. Tanken är att unga i en utsatt situation lättare ska kunna berätta vad de upplevt.

"Ambitionen med kommentaren* är att ge ingångar till värdefull information om hur de enskilda bestämmelserna är tänkta att tillämpas."

Lars Lundgren, Karnovförfattare Offentlighet & sekretess

KARNOV 2010/11 – Ny upplaga ute nu!
I Karnov bokverk samlar vi all information som du som jurist behöver. På så sätt kan du vara säker på att vara uppdaterad med nya lagändringar och ny praxis.
Karnov finns även online.

* Offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) trädde ikraft den 30 juni 2009 och ersatte sekretesslagen (1980:100). Den nya lagen utgör en omarbetning av sekretesslagen i syfte att göra regleringen mer lättförståelig och lättillämpad.

thomsonreuters.se/karnovbok

THOMSON REUTERS

”Risk att falska uppgifter lockas fram”

Förundersökningsbegränsningar får inte användas för att påverka andra personer som är inblandade i en förundersökning att lämna uppgifter om de huvudmisstänkta. Det skulle kunna leda till felaktiga utpekanden och falska uppgifter om andra misstänkta.

Det anser Advokatsamfundet i sitt remissvar på betänkandet Förundersökningsbegränsning. Utredaren föreslår där bland annat att åklagaren i stora brotts- händelser ska kunna koncentrera utredningen till den allvarligaste brottsligheten, och att polisen ska få rätt att besluta om förundersökningsbegränsning i utredningar av mängdbrott.

Förundersökningsbegränsning (SOU 2010:43)

Uppenbarhetskravet har avskaffats

Den 24 november 2010 beslutade riksdagen att anta regeringens förslag till reformerad grundlag. Bland de nya bestämmelserna märks att det så kallade uppenbarhetskravet vid domstolarnas och övriga myndigheters lagprövning stryks ur regeringsformen. Beslutet innebär också en rad andra ändringar, till exempel har domstolarnas självständiga ställning markerats genom att de har fått ett eget kapitel i regeringsformen.

De nya grundlagsbestämmelserna gäller från och med den 1 januari 2011.

Rubenmentorerna ska stödja unga

Intresset för att få en mentor är stort bland unga kvinnliga jurister och advokater. Nu får fler chansen när Hilda startar ett projekt med mentorskap i grupp.

2006 startade nätverket Hilda mentorprojektet Sofia. Hittills har över 50 kvinnor från rättsväsendet, förvaltningen och advokat kåren fått varsin mentor under ett år genom Sofia, men många fler har anmält intresse.

Därför startar nu nätverket Hilda ett nytt projekt, denna gång med mentorskap i grupp. Under 2011 ges totalt tio grupper i Stockholm, Göteborg och Malmö chansen att diskutera chefsfrågor och att få stöd och feedback från mentorer med lång erfarenhet från rättsväsendet, förvaltningen och

advokat kåren. Varje grupp om åtta till tio adepter får vardera två mentorer, en från rättsväsendet/förvaltningen och en från advokat kåren.

Mentorerna är alla medlemmar i Ruben, Hildas nystartade projekt med män i ledande positioner inom rättsväsendet, förvaltningen och advokat kåren. Gemensamt för Rubens medlemmar är att de alla vill stödja unga kvinnliga jurister att våga ta steget att bli chefer eller delägare. Mer information om Ruben finns på Hildas hemsida, www.advokatsamfundet.se/hilda.

Delta i Ruben!

Anmäl intresse för att delta i mentorprojektet Ruben på Hildas webbplats, www.advokatsamfundet.se/ruben

Slutstenen - den ledande avvecklingstjänsten

Med mer än 10 000 avvecklade aktiebolag är Slutstenen den ledande avvecklingstjänsten sedan 1992. Sälj det vilande bolaget till oss så avvecklar vi det. Ägaren får betalt omedelbart och behöver inte vänta åtta till tio månader på utskiftningen, vi tar hand om all hantering av bolaget. Se *Säljarens Checklista* på vår webbplats www.standardbolag.se.

Kontakta oss för prisuppgift!

FALUN 023 - 79 23 00
MALMÖ 040 - 720 20

STOCKHOLM 08 - 23 41 15
GÖTEBORG 031 - 17 12 25

E-POST: info@standardbolag.se
HEMSIDA: www.standardbolag.se

Svenska Standardbolag AB

LEDANDE INOM BOLAGSFRÅGOR OCH LAGERBOLAG SEDAN 1954

”Jag vill ge en tydlig bild av gällande lagstiftning.* Med kommentaren håller du dig uppdaterad med de senaste lagändringarna och ny praxis.”

Gunnel Lindberg, Karnovförfattare Processrätt

KARNOV 2010/11 – Ny upplaga ute nu!

I Karnov bokverk samlar vi all information som du som jurist behöver. På så sätt kan du vara säker på att vara uppdaterad med nya lagändringar och ny praxis.

Karnov finns även online.

* Den 1 juli 2010 gjordes betydande ändringar i lagen med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare beträffande utredning av brott där barn under 15 år är misstänkta. Ändringarna innebär bl.a. en tydligare reglering av förfarandet vid en sådan utredning, möjligheten att få juridiskt biträde och vilka tvångsmedel som får användas.

thomsonreuters.se/karnovbok

Kungörelse

Stiftelsen Emil Heijnes Fond

I stiftelsens ändamål ingår att främja vård av behövande, ålderstigna, sjuka advokater och änkor efter advokater.

Härmed kungörs möjligheten att söka bidrag enligt denna del av Stiftelsens ändamål

Ansökningshandlingarna skall vara stiftelsen tillhanda senast **den 7 januari 2011**.

Sänd ansökan per e-post till: jonas.hultgren@advokatsamfundet.se

alternativt per brev till: Stiftelsen Emil Heijnes Fond, Att: Jonas Hultgren, Box 27321, 102 54 Stockholm

Till ansökan skall fogas redogörelse för sökandens ekonomi – inkomster, utgifter, tillgångar och skulder, kopia av senast lämnade deklaration samt eventuell annan information som sökanden bedömer ha betydelse. Stiftelsens sekreterare, Jonas Hultgren, kan nås på tel. 08-459 03 00.

Stockholm den 10 november 2010

Styrelsen

Affärsjuristerna har det flexibla än konsulterna

Vid Advokat i framtidens debatt jämförde två konsulter sina branscher med karriären på affärsjuridisk byrå. Enligt dem har affärsjurister större möjligheter till alternativa karriärvägar.

Advokat i framtiden

Ett projekt för biträdande jurister och yngre advokater

Advokat i framtiden följde upp den tidigare debattkvällen om karriären på affärsjuridisk byrå med en ny debatt den 22 november. Nu var temat "Advokat eller konsult, skillnader och likheter".

SENIORKONSULTEN och före detta auktoriserade revisorn Stephan Tolstoy, PwC, och managementkonsulten Patrik Göthlin från Bain & Company debatterade i Advokatsamfundets hörsal under ledning av Henrik Fieber, Linda Gustafsson och Jesper Schönbeck från Advokat i framtidens råd.

De två konsulterna, som båda är jurister i grunden, kunde göra många intressanta jämförelser mellan förhållandena i konsultbranschen och den affärsjuridiska branschen. Patrik Göthlin var biträdande jurist på Vinge till 2007 och har alltså relativt färsk erfarenheter från båda sfärerna. Göthlin tyckte att han har rätt likartade arbetsuppgifter som managementkonsult – fast nu skriver han mer i Excel än i Word.

TOLSTOY OCH GÖTHLIN konstaterade att förhållandet mellan antalet partner och icke-partner är annorlunda på konsultbyråerna. Förhållandet är 1:10-1:15,

medan förhållandet på de fyrtio största affärsjuridiska byråerna enligt Patrik Göthlin ligger omkring 1:2.

– Vi lägger mycket mankraft på ett och samma uppdrag, sade Stephan Tolstoy.

PATRIK GÖTHLIN tyckte att managementkonsultbyråerna har en tydligare "up or out"-attityd än advokatbyråerna. Men det finns vissa möjligheter att skapa en alternativ karriärväg för en enskild individ, om det är någon som är mycket intresserad av att fördjupa sig på ett visst område. Göthlin upplevde att den fokusering på delägarrollen som finns på advokatbyråerna inte har sin motsvarighet på konsultbyråerna.

– Vi får kanske inflytande lite tidigare, trodde Patrik Göthlin om de yngre medarbetarna på konsultbyråer.

AV DISKUSSIONERNA FRAMGICK att advokatbyråerna snarast framstod som väsentligt flexibla än konsultbyråerna när det gäller alternativa karriärvägar. Konsulterna framhöll också att det finns mycket större möjligheter för jurister inom affärsjuridiken att starta konkurrenskraftig egen verksamhet - inom revisionsbranschen har de fyra stora revisionsbyråerna "stängt marknaden". Skillnaderna i timarvode mellan de affärsjuridiska byråerna är inte så stora; på revisionsmarknaden ser det något mer annorlunda ut.

I fråga om möjligheter att "pausa" i karriären talade Patrik Göthlin om att hans byrå har ett inbyggt system med tjänstledighet. De flesta som har arbetat 4-5 år på firman har tagit en

1. Seniorkonsulten Stephan Tolstoy, PwC, och managementkonsulten Patrik Göthlin från Bain & Company debatterade i Advokatsamfundets hörsal.

2. Advokat Sara Mindus höll lunchföreläsning för Advokat i framtiden i oktober under rubriken "Advokat – en karriär med många utmaningar".

3. Av diskussionerna framgick att advokatbyråerna snarast framstod som väsentligt flexibla än konsultbyråerna när det gäller alternativa karriärvägar.

längre period, 4-6 månader, tjänstledigt.

Patrik Göthlin bekräftade att Bain & Company liksom PwC har infört "upward feedback". De äldre medarbetarna får veta från de yngre hur de sköter sina jobb. Bain använder i anslutning till det systemet en ersättningsmodell där delägarna får minskad ersättning om de får dålig feedback från sina medarbetare. Det är ett sätt att styra arbetsförhållandena för icke-seniora medarbetare, och är effektivt, enligt Göthlin.

MA

1.

2.

3.

”Största utmaningen är att göra advokatycket attraktivt”

Advokatycket måste bli attraktivt igen!

Det var det viktigaste budskapet när Sara Mindus talade vid Advokat i framtidens lunchföredrag hos Advokatsamfundet i Stockholm.

Advokat i framtiden

Ett projekt för biträdande jurister och yngre advokater

Sara Mindus, delägare på Hannes Snellman i Stockholm och ordförande i Advokatsamfundets Stockholmsavdelning, höll lunchföredrag för Advokat i framtiden den 21 oktober under rubriken ”Advokat – en karriär med många utmaningar”.

Hon kommenterade de fem punkterna om villkoren för framtidens advokater som rådet för Advokat i framtiden hade formulerat. Själv betonade Sara Mindus att frågorna dels om balans och flexibilitet i juristyrket, dels om advokatyckets framtid och återväxt var centrala.

SARA MINDUS noterade att anställning på affärsjuridisk byrå inte längre var det självklara förstahandsvalet för juriststudenter, som det var då hon läste juridik. Hon kunde också konstatera att det inte längre är de som

har de allra bästa meriterna som söker sig till advokatbyråerna, enligt hennes egen erfarenhet från platsansökningar som kom in till byrån.

– Den största utmaningen är att göra advokatycket attraktivt, eller att återskapa attraktiviteten i yrket, sade hon.

HON DEKLARERADE att det är viktigt för advokatbyråerna att vara moderna och flexibla arbetsplatser för att vara ett attraktivt val för de bästa juristerna. Sara Mindus höll med om att byråerna har ett ansvar för arbetsituationen på kontoren, men betonade att individens eget ansvar för yrkesval och inriktning är avgörande.

Sara Mindus konstaterade att tillgänglighet är en nödvändighet i yrket. Men hon menade att det inte får ske på fullständig bekostnad av fritid och det man har vid sidan av arbetet. Hon poängterade att medarbetarna måste säga till om de till exempel har en fritidsaktivitet en gång i veckan som de vill ägna sig åt. Många ”mörkar” att de egentligen har andra aktiviteter planerade. Men på Hannes Snellman får medarbetarna inte ställa in privata aktiviteter utan att berätta det.

MA

Hans Danielsson & Lars-Göran Sund

FAMILJEÄGDA AKTIEBOLAG OCH GENERATIONSSKIFTEN En översikt med empiriska data

När bör generationsskiftet av ledning och ägande av företaget ske och hur bör det ske? I denna bok behandlas tre alternativ i översiktlig form. Boken är inriktad på generationsskifte av ägandet i små och medelstora familjeägda aktiebolag.

Beställ ditt exemplar på www.iustus.se eller i bokhandeln.

IUSTUS FÖRLAG
kundtjanst@iustus.se | www.iustus.se

Europadomstolen har tagit ställning i målet som omfattar professorn Christopher Gillberg och den så kallade Göteborgsstudien.

Tjänstefelsdom stred inte mot Europakonventionen

Domen mot forskaren och läkaren Christopher Gillberg strider inte mot Europakonventionen. Det finner Europadomstolen, som i början av november beslutade i fallet med professorn som dömdes för tjänstefel efter att ha förstört forskningsmaterial.

Professorn i barnpsykiatri Christopher Gillberg och hans kolleger följde i den så kallade Göteborgsstudien 340 barn födda 1971 för att identifiera barn med det neuropsykiatriska funktionshindret damp (från början kallat MDB). Studien omfattade flera frågeformulär till föräldrar och forskolepersonal. Enligt Gillberg hade de medverkande i studien lovats sekretess.

Diagnosen damp kom senare

att bli omdebatterad, och under 2002 begärde dels sociologen Eva Kärfve och dels barnläkaren Leif Elinder att få ta del av underlaget till Gillbergs studie. Gillberg och hans arbetsgivare Göteborgs universitet vägrade lämna ut detta, men Elinder och Kärfve överklagade beslutet och fick till slut rätt i Regeringsrätten.

När de allmänna handlingarna skulle lämnas ut förklarade Christopher Gillberg och hans kolleger att de förstört materialet. För detta dömdes Christopher Gillberg 2005 till villkorlig dom och 50 dagsböter för tjänstefel. Domen fastställdes året efter av hovrätten. HD meddelade inte prövningstillstånd, och Gillberg vände sig då till Europadomstolen.

Nu har domstolen tagit ställning i målet. Och Europadomsto-

len finner alltså inte att Sverige brutit mot Europakonventionen, varken mot artikel 8 (skydd för privat- och familjeliv) eller artikel 10 (skydd för yttrandefrihet).

CHRISTOPHER GILLBERG åberopade i sin talan bland annat artikel 8, och ansåg att domen mot honom stred mot Europakonventionens skydd för privat- och familjeliv. Gillberg hävdade att kravet på sekretess till deltagarna i studien enligt honom kom från universitetets etikkommitté, och gavs av honom i egenskap av statsanställd, och att han därför inte borde kunna dömas för detta. Enligt domstolen följde det dock också av Gillbergs ställning som anställd att han var tvungen att lämna ut handlingarna efter Regeringsrättens beslut. Dessutom gick den utlovade sekre-

sen längre än vad som är möjligt enligt sekretesslagen. Två av de sju domarna var skiljaktiga på denna punkt.

Enligt Christopher Gillberg stred domen också mot hans rätt till yttrandefrihet enligt artikel 10 i Europakonventionen, i detta fall en ”negativ yttrandefrihet” i form av att han vägrade lämna ut uppgifter. Europadomstolen konstaterar här att Gillberg i egenskap av anställd vid universitetet var skyldig att följa förvaltningsdomstolarnas beslut.

Domstolen konstaterar samtidigt att målet väcker viktiga frågor om informationsfrihet och skydd för forskningspersonernas integritet. Europadomstolen kan dock inte pröva dessa frågor här, eftersom målet endast rör den straffrättsliga domen mot Gillberg.

Domen är ännu inte slutgiltig, utan kan komma att prövas i så kallad Grand Chamber. **UB**

Europadomstolen, Case of Gillberg v. Sweden (Application no. 41723/06)

Utredningsorder väcker debatt bland EU-länder

EU vill införa regler som gör det lättare att begära att ett annat EU-land ska hjälpa till att samla in bevis i brottmålsutredningar. Men medlemsländerna har svårt att komma överens om när ett land ska kunna vägra hjälpa till med bevisupptagningen.

EU:s justitieministrar fortsatte sin tidigare diskussion om förslaget om att införa en europeisk utredningsorder på straffrättens område vid sitt möte den 9 november.

Förslaget till en europeisk utredningsorder lades fram av de sju EU-länderna Belgien, Bulgarien, Estland, Slovenien, Spanien, Sverige och Österrike i maj.

Syftet med förslaget är att skapa ett enhetligt system för att hämta in bevis i en annan EU-medlemsstat i brottmålsutredningar.

Ministrarna diskuterade ingående vilka skäl som ska gälla

Justitieminister Beatrice Ask.

för att ett land ska kunna vägra att lämna hjälp med bevisupptagning. För att processen ska bli effektiv behöver man begränsa de skäl som ett land kan åberopa för att vägra verkställa en europeisk utredningsorder. Vissa länder, som Tyskland, föreslog att allmänna och vida skäl för vägran skulle gälla, medan andra

vulle att bara särskilda skäl skulle godtas.

Men justitieministrarna enades om att utredningsåtgärderna skulle delas in i fyra kategorier beroende på i hur hög grad de är inkräktande. Vilka vägransgrunder som ska gälla ska baseras på kategoriindelningen. Problemet är hur kategorierna ska definieras och vilka åtgärder de ska innehålla.

MINISTRARNA DISKUTERADE

också utkastet till direktiv om rätten till information i straffrättsliga förfaranden. Målet med direktivet är att se till att den som misstänks för brott får rätt till information.

Två viktiga tekniska problem återstår att lösa: För det första tidpunkten då en misstänkt ska ha rätt att ta del av akten, för det andra rätten att iakttä tystnad - en rättighet som inte fanns med i texten till förslaget till direktiv.

MA

Människorättspris till mexikanska advokater

De mexikanska advokaterna David Peña Rodríguez och Karla Micheel Salas Ramírez får den europeiska advokatororganisationen CCBE:s människorättspris för 2010.

De två företrädde familjerna till offren för de outredda morderna på kvinnor i Campo Algodonero-fallet eller "Juárez-morden", där tre unga kvinnor hittades våldtagna och mördade på ett bomullsfält. Advokaterna kämpade i åtta år för att de mexikanska myndigheterna skulle utreda morderna och lagföra gärningsmännen. Under den tiden stötte de på undanskaffat bevismaterial och fick utstå hot och kränkningar riktade mot dem själva och mot deras klienter.

Iransk nobelpristagare kritiserar telekomföretag

Advokaten Shirin Ebadi, mottagare av Nobels fredspris år 2003, talade den 22 november i Aula Magna i Stockholms universitet. I sitt föredrag om mänskliga rättigheter i Iran riktade hon kritik mot telekomindustrin, däribland Sony Ericsson.

- Att förbättra situationen för de mänskliga rättigheterna i Iran kan vi iranier göra själva. Men vi förväntar oss att väst inte hjälper regimen med att censurera landets medborgare, sa Shirin Ebadi.

Hon syftade då på västerländska företag som exporterat telefonavlyssningsutrustning till den iranska regimen.

EU planerar direktiv för integritetsskydd

Den nya tekniken har gett rättsväsendet alltför stor makt över EU:s medborgare. Det anser EU-kommissionen, som nu planerar ett nytt direktiv som ska tvinga telekomföretag att permanent radera personuppgifter ur sina databaser efter en viss tid. Syftet är att skydda EU-medborgarnas integritet. I dag måste telekomoperatörerna spara alla uppgifter i upp till två år. I de allra flesta fall finns dock uppgifter kvar även efter denna period sluts.

Svårt få "access to justice" i annat EU-land

Mer än hälften av EU:s medborgare tror att det är svårt att hantera civilrättsliga frågor i andra EU-länder än det egna hemlandet.

Det visar en stor undersökning som EU-kommissionens generaldirektorat för rättsfrågor låtit genomföra, en så kallad Eurobarometer.

Undersökningen omfattar närmare 27 000 personer i EU:s 27 medlemsstater.

56 procent av de tillfrågade ansåg att det var svårt att få tillgång till rättsliga medel på civilrättens område. Enbart 14 procent svarade att de trodde det var lätt.

27 000

personer i EU:s 27 medlemsstater ingick i undersökningen.

Undersökningen visar att det i själva verket är få, mindre än två procent av dem som deltog i undersökningen, som har någon verklig erfarenhet av civilrättsliga ärenden i andra EU-länder. Nio procent av de tillfrågade räknar dock med att bli inblandad i sådana förfaranden.

EN STOR MAJORITET, tre fjärdedelar av de tillfrågade, vill se åtgärder för att förbättra rätts-

tillgängligheten i EU-länderna. Hälften anser att EU ska svara för dessa åtgärder. Ännu fler, 84 procent, vill att EU vidtar ytterligare åtgärder för att förenkla verkställigheten av domar mellan EU-länder.

World Child & Youth Forum genomfördes för första gången den 19 november i Stockholm.

Låt barnen höras

World Child & Youth Forum genomfördes för första gången i Stockholm i samband med barnkonventionens 21-årsdag. Huvudtemat för forumet var artikel 12 i barnkonventionen om barns rätt att komma till tals.

TEXT MAGNUS ANDERSSON FOTO FELIX OPPENHEIM/WORLD CHILD & YOUTH FORUM

Drottning Silvia och kung Carl Gustaf har tagit initiativ till forumet för att skapa en mötesplats där representanter för olika samhällssektorer och olika åldrar kan träffas, byta erfarenheter och inspirera varandra till att förbättra villkoren för hur barn och unga växer upp.

Kung Carl Gustaf hoppades i sitt välkomsttal att forumet skulle ge tillfälle till inspirerande samtal om barns rätt

till goda uppväxtvillkor i enlighet med barnkonventionen. Kungen hänvisade till sitt mångåriga engagemang i scoutrörelsen och förklarade att han hade bjudit in den diplomatiska kåren till slottet för att få internationell spridning av forumet och dess sakfrågor.

DROTTNING SILVIA berättade att hon hade tagit initiativ till att involvera barnorganisationer för att föra ut innehållet

”De har bestämt att det ska vara betyg från sexan. Men de har inte frågat oss.”

i barnkonventionen i Sverige. Hon påminde om att alla vuxna kan spela en viktig roll för barn och unga och förklarade att det är en dialog mellan generationerna som behövs.

Barn- och äldreminister Maria Larsson slog fast att de barn och ungdomar som fanns närvarande vid forumet var de allra viktigaste deltagarna.

– Ingen konferens om barns och ungdomars villkor borde få äga rum utan att barn och ungdomar som experter deltar, deklarerade Maria Larsson.

Ministern berättade att socialutskottet just nu diskuterar om barnkonventionen ska inkorporeras med svensk rätt. Partierna är överens om att det bör kartläggas hur svensk lagstiftning och svensk praxis stämmer med konventionen.

Therése Eriksson, grundare av och verksamhetschef för Maskrosbarn – en förening för barn till föräldrar med miss-

bruk eller psykiska problem – berättade om stödgrupper för utsatta barn.

– Även om barn kan rabbla artiklarna i barnkonventionen vet många inte hur de kan användas i deras egen verklighet. Men när man känner till att man har rättigheter kan man börja ställa de relevanta frågorna, sade Therése Eriksson.

ELISABETH DAHLIN, generalsekreterare för Rädda barnen, talade om att följden av att barn känner utanförskap på grund av brist på pengar blir utanför-

skap och segregation. Enligt Rädda barnen lever minst 10 procent av barnen i Sverige i barnfattigdom.

Genom en videoskärm framförde professor Yanghee Lee, ordförande i FN:s barnrättskommitté, en hälsning. Hon diskuterade det tredje tilläggsprotokollet till konventionen, som ska ge barn och deras företrädare möjlighet att klaga till barnrättskommittén.

Véronique Lönnblad, generalsekreterare för UNICEF Sverige, underströk att barnkonventionen slår fast att barn inte är bihang till sina föräldrar. Därför utgår också barnets rättigheter från det individuella barnet. Hon förklarade att ingen internationell konvention har en så stark ställning som barnkonventionen. Enligt UNICEF Sverige skulle läget bli ännu bättre i Sverige om konventionen inkorporerades med svensk lag.

UNDER FORUMET fick skolelever berättat om hur de uppfattar sina rättigheter enligt artikel 12. Elever från Stockholm var med på scenen i rikssalen. På stora bildskärmar, som bröt med stilen hos rikssalens rokokoinredning, syntes också skolelever från Jönköping och Strängnäs som deltog genom videokonferens i en ”onlinedialog” med forumdeltagarna på Stockholms slott.

Ungdomarna talade om vad det innebär att vara delaktig och om hur barn och ungdomar kan bidra till bra beslut.

– Barn är mer kreativa och mindre bundna, sa Linnea från Strängnäs.

Eleverna från Jönköping berättade om hur de hade bidragit till att förbättra läsbarheten på kommunens webbplats – en förändring som även vuxna tyckte var bra. Stockholmseleverna talade om att påverka i skolan.

– De har bestämt att det ska vara betyg från sexan. Men de har inte frågat oss, sade en elev.

Under eftermiddagen genomfördes fem seminarier på olika teman. Ytterligare skolklasser anslöt för att vara med under forumets sista delar. ■

FN:S BARNKONVENTION

FN:s barnkonvention antogs av FN:s generalförsamling den 20 november 1989. Den är den internationella konvention som har ratificerats av flest länder. Bara Somalia och USA återstår.

Artikel 12 i barnkonventionen

1. Konventionsstaterna skall tillförsäkra det barn som är i stånd att bilda egna åsikter rätten att fritt uttrycka dessa i alla frågor som rör barnet, varvid barnets åsikter skall tillmätas betydelse i förhållande till barnets ålder och mognad.

2. För detta ändamål skall barnet särskilt beredas möjlighet att höras, antingen direkt eller genom företrädare eller ett lämpligt organ och på ett sätt som är förenligt med den nationella lagstiftningens procedurregler, i alla domstols- och administrativa förfaranden som rör barnet.

Samfundet: ”Inkorporera barnkonventionen”

Advokatsamfundet tog redan 1998 ställning för förslaget att inkorporera barnkonventionen med svensk lag.

Enligt Advokatsamfundet skulle det göra risken mindre för att det uppstår skillnader mellan svensk rätt och barnkonventionen, och möjligheterna att garantera att det barnrättsliga perspektivet alltid tillgodoses i ärenden som rör barn blir större.

Samfundet tycker att det har ett viktigt symbolvärde att göra barnkonventionen till svensk lag. Liksom Europakonventionen om mänskliga rättigheter är barnkonventionen ett grundläggande

folkrättsligt instrument. Därför

”Samfundet tycker att det har ett viktigt symbolvärde att göra barnkonventionen till svensk lag.”

bör den inkorporeras liksom har skett med Europakonventionen, skrev samfundet i sitt remissvar över Barnkommitténs förslag. Visserligen har transformation

av barnkonventionens bestämmelser skett genom ändringar i bland annat föräldrabalken, socialtjänstlagen och lagen om vård av unga, men det finns fortfarande områden där lagstiftningen behöver anpassas. Och om svensk rätt och barnkonventionen skiljer sig åt, har svensk rätt företräde.

ADVOKATSAMFUNDET har också i specifika ämnen riktat uppmärksamheten på att Sverige inte alltid uppfyller kraven om barns rättigheter enligt barnkonventionen. Samfundet har påpekat att Migrationsverket och domstolarna i asylärenden inte tar principen om barnets bästa och barnets rätt att komma till tals på tillräckligt stort allvar. Samfundet har uttalat att det bör införas en lagfäst rätt för barn att komma till tals i ärenden om utvisning till följd av brott. Sådana ärenden påverkar barn på ett mycket påtagligt sätt, och enligt samfundets mening måste det strida mot artikel 12 i barnkonventionen att inte ge barn den rätten. ■

INTERNATIONELLA KONVENTIONER I SVENSK RÄTT

Det finns två metoder att införliva internationella konventioner med svensk rätt:

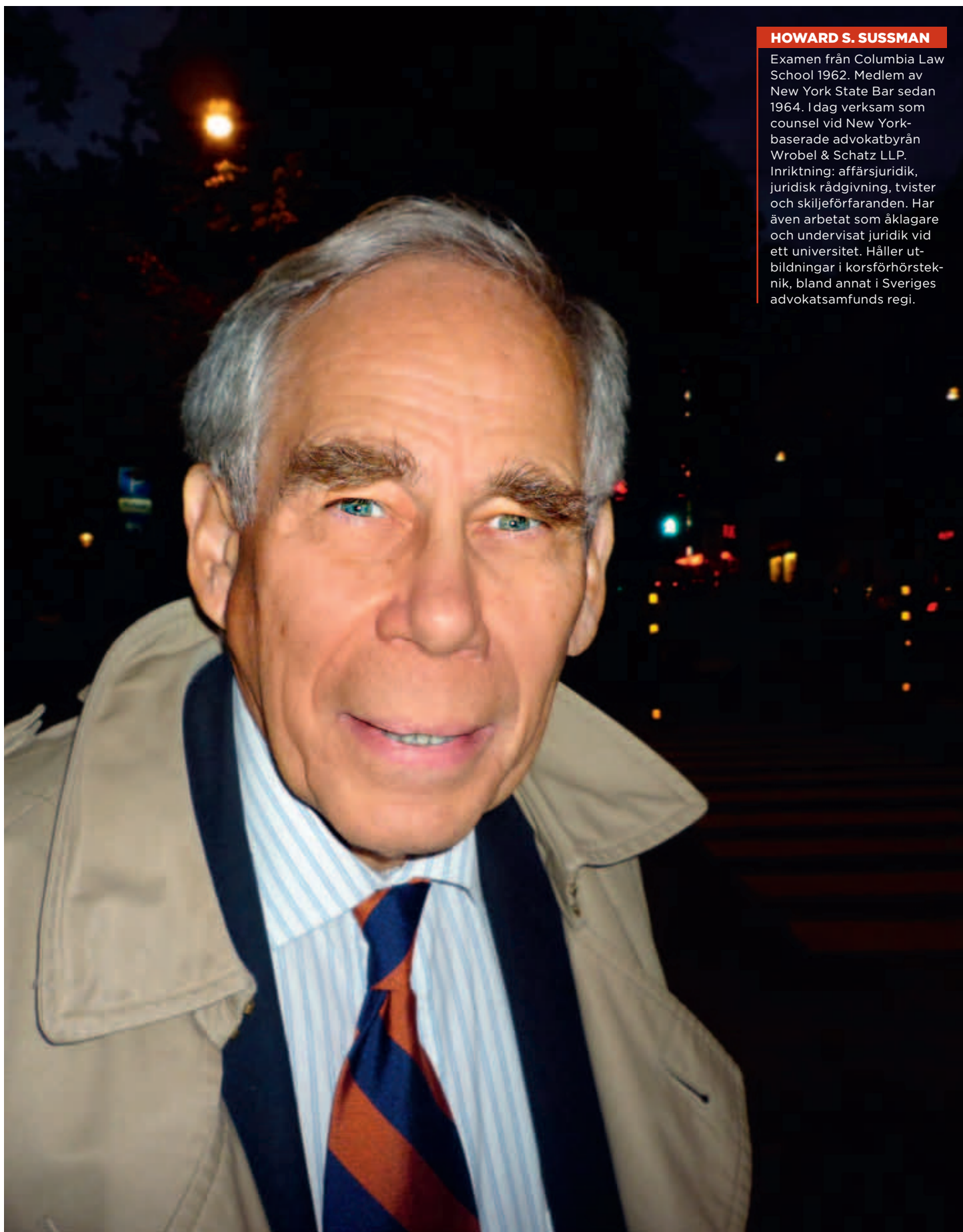
1. Inkorporering. Riksdagen antar en lag om att den internationella konventionen ska gälla som svensk lag.

2. Transformation. Bestämmelserna i konventionen arbetas in i svenska författningar.

Huvudprincipen i svensk rätt är att inte inkorporera internationella konventioner, utan att

transformera dem. Barnkonventionens bestämmelser har arbetats in i till exempel föräldrabalken, socialtjänstlagen och lagen om vård av unga. Europakonventionen inkorporerades dock med svensk rätt 1995.

HOWARD S. SUSSMAN

Examen från Columbia Law School 1962. Medlem av New York State Bar sedan 1964. Idag verksam som counsel vid New York-baserade advokatbyrån Wrobel & Schatz LLP. Inriktning: affärsjuridik, juridisk rådgivning, tvister och skiljeförfaranden. Har även arbetat som åklagare och undervisat juridik vid ett universitet. Håller utbildningar i korsförhörsteknik, bland annat i Sveriges advokatsamfunds regi.

Ett korsförhör kan vinna målet - eller göra att du förlorar det!
Det menar Howard S. Sussman, framstående New York-advokat och ofta anlitad för att utbilda svenska advokater i konsten att korsförhöra.

TEXT OCH FOTO ULRIKA BRANDBERG

En mästare på korsförhör

Howard S. Sussman har varit verksam som advokat i över 40 år. Basen för sitt arbete har han hela tiden haft i New York, men i fem år undervisade han vid universitetet i Houston, Texas, bland annat om korsförhörsteknik. Under större delen av sin karriär har Sussman också haft täta kontakter med Sverige, genom svenska klienter och de återkommande utbildningarna i korsförhörsteknik. Även om han inte gärna vill uttala sig tvärsäkert om svenska förhållanden, märks det tydligt att han har en ovanligt bra grund för att jämföra hur amerikanska och svenska advokater arbetar.

- Min bild är kanske att korsförhören av historiska skäl inte har någon huvudroll i svenska rättegångar. Det är en anledning att vi håller kurser i det, säger Howard Sussman.

Advokat Per E. Samuelson är av samma uppfattning. I sin bok Att förhöra

ett vittne beskriver han förhörsteknik som "en vit fläck på den svenska juridiska kartan". Enligt Samuelson är svenska advokater i stor utsträckning hänvisade till att lära sig av sina misstag och av kolleger. I USA och Storbritannien, däremot, finns en helt annan tradition av vad som kallas "advocacy" där förhörsteknik har en viktig roll. Redan under studietiden får de blivande juristerna undervisning i den tekniken.

HOWARD SUSSMAN vill inte överdriva skillnaderna i retorisk förmåga mellan länderna. Han anser att svenska advokater är väl så duktiga som amerikanska när det gäller att uttrycka sig och utveckla sin sak, utifrån sina kulturella förutsättningar. Men allt kan naturligtvis bli bättre.

- Korsförhör har kanske inte varit så viktigt och uppmärksammat i Sverige, men det kan definitivt vara till hjälp i

FÖRHÖR

I svenska domstolar används inte termen korsförhör. Förhören delas i stället upp i huvudförhör, motförhör och återförhör. Korsförhöret motsvaras snarast av motförhör, där ledande frågor är tillåtna.

många ärenden, säger han, och fortsätter:

- Tekniken för korsförhör lär man sig främst genom att korsförhöra. Och ju mer svenska advokater använder korsförhör, desto bättre blir de förstås. Därför är kurserna nyttiga, för att få igång det.

Ett annat skäl för svenska advokater att utveckla sina färdigheter i att korsförhöra är att skiljeförfaranden, även i Sverige, präglas starkt av den anglosaxiska rättstraditionen, där korsförhör är viktiga. Dessutom verkar allt fler brittiska och amerikanska advokater i skiljeförfaranden i Sverige.

- Då är det viktigt att svenska ombud vet vad andra sidan kommer att använda för teknik, och åtminstone ha möjlighet att göra samma saker. En process eller ett skiljeförfarande kan beskrivas som en kamp eller ett krig. Där gäller det att veta hur motståndarsidan arbetar, säger Howard Sussman.

SUSSMANS 10 REGLER FÖR KORSFÖRHÖR

1 Var klar över varför du korsförhör och var mycket väl förberedd.

2 Lägg fram högst tre ståndpunkter, men helst bara en.

3 Sök inte ny information utan be vittnet ta ställning till fakta du redan känner till.

4 Led vittnet framåt i små, små steg.

5 Uppmana inte vittnet att hålla med om den slutsats du vill att domstolen eller skiljemännen ska komma fram till.

6 Låt inte vittnet upprepa sitt vittnesmål.

7 Låt inte vittnet förklara.

8 Lyssna på vittnets svar och se till att vittnet svarar på din fråga och inte på något annat.

9 Diskutera inte med vittnet, bli inte arg eller otrevlig.

10 Anpassa dina frågor och ditt uppträdande till den miljö du genomför korsförhöret i.

KORSFÖRHÖRET SOM METOD spelar naturligtvis olika stor roll i olika mål. Men i väsentligen alla mål och skiljeförfaranden finns olika uppfattningar av vad som egentligen hänt. Korsförhöret är ett redskap för att ta reda på detta, förklarar Howard Sussman.

- Ett korsförhör syftar till att korrigera fel och klargöra oklarheter i en hu-

vudförhandling eller ett skiljeförfarande. Syftet är att finna sanningen i målet. Man gör det med hjälp av ledande frågor, som egentligen inte kan betecknas som frågor, utan snarare är påståenden av typen ”Det är så här det är, eller hur?”, säger Sussman.

Tekniken med ledande frågor är ett sätt att steg för steg leda det förhörda vittnet fram till sanningen.

- Jag brukar jämföra det med små byggstenar av fakta till vittnet, som tillsammans bygger upp hela sanningen, summerar Howard Sussman.

ETT KORSFÖRHÖR SKA VARA noggrant förberett, så att advokaten känner till alla fakta och relevant lagstiftning och praxis. Att vara förberedd innebär dock inte att ha färdigskrivna frågor, förklarar Sussman.

- Det finns en risk att du inte lyssnar om frågorna redan är klara. En annan risk är att andra i salen somnar av inantilläsningen. Sedan kan de nedskrivna frågorna göra att du missar sa-

”Det finns en risk att du inte lyssnar om frågorna redan är klara.”

ker som kommer fram under förhöret, säger han.

Howard Sussmans första råd inför ett korsförhör är ändå att veta vad man vill åstadkomma med förhöret och vad man kan förutse av vad vittnet kommer att säga. Det värsta misstaget man kan göra är det omvända: att genomföra ett korsförhör utan att veta vad det syftar till.

Det var under ett studieår i Stockholm på 1960-talet som Howard Sussman utvecklade en intensiv kärlek till Sverige och Stockholm. Han lärde sig dessutom svenska, ett språk han underhåller genom att läsa svensk litteratur och hålla kontakten med sina vänner i Sverige. De återkommande utbildningarna i korsförhörsteknik ger honom möjligheter att ofta resa till Sverige och här även träffa sina vänner, förklarar Sussman.

Så vad kan svenska advokater lära av sina amerikanska kolleger när det gäller korsförhör?

- Min bild är kanske att svenskar ge-

nerellt undviker konfrontation. Jag tror att det är ett särdrag i hela det svenska samhället. Men ibland kan det vara nyttigt att konfrontera och det kan hjälpa att man lär sig hur man bäst kan göra det, säger Howard Sussman, som tillägger att amerikaner å andra sidan kan vara allt för benägna att konfrontera, och har en del att lära av svenskarna.

- DET FINNS EN TENDENS i amerikaners beteende att slåss för slagsmålets egen skull. Min erfarenhet av svensk tradition är att man här hellre försöker hitta samförståndslösningar. Det kan man lära av! Amerikanska advokater kan bli bättre på att lyssna på den andra parten för att försöka hitta gemensamma beröringspunkter. ■

Läs mer!

Samuelson, Per E.: Att förhöra ett vittne. En handbok i förhörsteknik, Thomason fakta, 2005.
Wellman, Francis L. The Art of Cross-Examination (4th ed. 1936)

BOLAGSÄRENDEN MED LJUSETS HASTIGHET

Norstedts Bolag Online – ny smart e-tjänst!

Trehundratusen kilometer per sekund. Så snabbt går det när du skickar en xml-fil med ett bolagsärende till Bolagsverket nya e-tjänst. Men det går inte alls lika fort att använda själva tjänsten. Därför introducerar vi nu Norstedts Bolag Online.

Så här fungerar det: registrera dig som ombud hos myndigheten. Logga in på Bolag Online och välj rätt dokumentmall för ditt ärende. Fyll i alla

uppgifter. Tjänsten slår larm om någon uppgift är fel eller fattas och genererar sedan en xml-fil när du är klar. Logga in på Bolagsverkets webbplats och för över filen. Eftersom filen inte behöver felsökas minskar hanteringstiden avsevärt och du får dessutom 20% lägre avgift.

Gå till www.nj.se för mer information. Snabbt.

Främst
för de
främsta.

Sveriges kunnigaste inom juridik, skatt, ekonomi och offentlig förvaltning har en sak gemensamt. Vi står bakom dem med förstklassig programvara, litteratur, utbildning och internetjänster. Norstedts Juridik – **främst för de främsta.**

 Norstedts Juridik
ett Wolters Kluwer-företag

JP RÄTTSFALLSNET

Alltid de senaste domarna inom ditt område!

Alla rättsområden
Komplett databas
Alltid uppdaterad
Googlesökning

Missa aldrig mer en dom!

Kontakta oss och få information om hur JP Rättsfallsnet kan hjälpa dig redan idag:

Kim Lundgren
kim.lundgren@jpinfo.net.se
Johan Tärnstedt
johan.tarnstedt@jpinfo.net.se

Med JP Rättsfallsnet får du tillgång till en komplett* databas med domar inom alla rättsområden. Varje år växer JP Rättsfallsnet med ca 250 000 domar fördelat på fler än 400 olika ämnen.

Varje dag får du nyhetsbrev med de senaste domarna inom de intresseområden du själv har valt. Bevakningen som du har skapat ger dig även en personligt anpassad startsida i JP Rättsfallsnet.

Allt material i databasen är fullt sökbart med Google som sökmotor vilket innebär att du bland annat kan hitta:

- Domar inom ett visst geografiskt område
- Avgöranden som rör en myndighet eller ett företag
- Avgöranden avseende en angiven brottstyp

JP Rättsfallsnet är dessutom ett utmärkt verktyg för att få fram information om påföljder, skadeståndsbelopp och ersättning till biträde.

* Högsta domstolen, Hovrätterna, Regeringsrätten, Kammarrätterna, Förvaltningsrätterna, Miljööverdomstolen, Miljödomstolarna, Migrationsöverdomstolen, Migrationsdomstolarna, samt urval från Tingsrätterna.

GÄSTKRÖNIKÖR NILS FUNCKE

Det är dags att byta doppsko

”

FAR BYTTE DOPPSKON. Jag bytte ut bambukäppen. Men trots att allt är bytt är det ändå farfars gamla käpp.

Historien om farfars käpp är också historien om Tryckfrihetsförordningen (TF). Sedan tryckfriheten blev grundlag 1766 har regler lagts till och dragits ifrån, stundtals har den varit avskaffad för att återinföras på nytt. Små justeringar har gjorts regelbundet och vid några tillfällen har inte bara innehållet förändrats utan även TF:s struktur, till exempel 1949. Nya sätt att bedriva masskommunikation, förändringar av tidsandan och erfarenheter av tillämpningen har fått lagstiftaren att lappa och laga.

TEKNIKEN TAR SJUMILAKLIV medan lagen skriker fram som en lucia. Det tog 70 år innan skrifter som mångfaldigats i fattigmännens tryckpress, stencilapparaten, under vissa förutsättningar kunde få grundlagsskydd. Rundradion som startade 1922 fick grundlagsskydd först med yttrandefrihetsgrundlagen (YGL) 1992.

Det är två av många framställningssätt för masskommunikation som inkommerats i TF och YGL. I dag radas olika tekniker och verksamheter upp som kulor på ett radband och vissa är inte lätta att definiera.

Yttrandefrihetskommitténs huvuduppdrag är att försöka hitta en formel för hur såväl befintliga som ännu ej existerande tekniker för masskommunikation ska kunna ges grundlagsskydd.

En annan uppgift för kommittén är att ta fram förslag till hur den personliga integriteten ska stärkas och hur konfliktytorna mot EU-rätten kan minskas när det europeiska samarbetet tar nya steg med Lissabonfördraget. Därutöver ska den parlamentariska kommittén se över ytterligare några specifika frågor vad gäller distributionen av yttranden och har mandat att på eget initiativ ta upp sådant den finner angeläget för att stärka yttrandefriheten.

UPPGIFTERNA KRÄVER att bambukäppen byts. Det centrala är att käppen inte mister sin styrka och spänst och att de sex grundbultarna: förbudet mot censur och hindrande åtgärder, etableringsfriheten, ensamansvaret, meddelarskyddet, den särskilda rättegångsordningen och brottskatalogen hålls intakta.

Kommittén har diskuterat en rad olika modeller och funnit det meningsfullt att presentera tre. Gemensamt för de tre är att ett yttrande måste riktas till fler än några personer och att det framförs i ett massmedium för att få det speciellt starka skyddet i hägn av en ny yttrandefrihetsgrundlag. Det är den ordning som i stort gäller också i dag.

Beroendet av ett massmedium innebär att en helt ”teknikoberoende” lagstiftning som regeringen talar om i direktiven avvisas av kommittén. Det är inte möjligt att ge det starka skyddet åt alla yttranden oavsett var och hur de framförs utan att grundläggande principer måste upphä-

FOTO: TOM KNUTSON

English Contract Law Course David Hutchins, Solicitor of the Supreme Court of England and Wales

The English Contract Law Course covers the wording and interpretation of common English contract clauses and Common Law terminology / concepts in contract law and civil liability

Malmö 21/3 • Stockholm 22/3 • Göteborg 23/3 • Köpenhamn 24/3

Samtliga kurser genomförs centralt i respektive stad

Läs mer om utbildningen på www.orangebox.se

För mer information och anmälan: info@orangebox.se eller **040 630 61 80**

ORANGE BOX AB | HELMFELTSGATAN 1 | 211 48 MALMÖ

vas eller naggas i kanten. Kommittén talar istället om en ”teknikneutral” yttrandefrihetsgrundlag.

De tre modellerna som presenterades i förra numret av Advokaten innebär utöver det gemensamma grundkravet att grundlagsskydd ges åt yttranden som någon tydligt tagit ansvar för (Ansvarsmodellen), förmedlas av ett massmedieföretag (Verksamhetsmodellen) eller har ett opinionsbildande, journalistiskt, kulturellt eller litterärt ändamål (Ändamålsmodellen).

EN AV DESSA MODELLER ska kommittén efter remissrundan förfina för att ställa mot den rådande regleringen. Först därefter förväntas kommittén ta ställning till om den ska föreslå en ny yttrandefrihetsgrundlag eller göra en revision av det befintliga regelverket.

Personligen anser jag att Ansvarsmodellen är värd ytterligare tankemöda.

Ansvarsmodellen ansluter till traditionen att en vid yttrandefrihet måste kombineras med ett strikt ansvarstagande. En frihet utan ansvar avskaffar snart sig själv och torde aldrig få fotfäste i rättsmedvetandet eller stöd bland breda skikt i samhället. Dagens regler om utgivare och ensamansvar i kombination med de så kallade ansvarskedjorna är ett uttryck för detta.

Ansvarsmodellen är inte fulländad i sin nuvarande version men är sannolikt den enda modellen med någon politisk överlevnadschans. Om inte i sin helhet så i vart fall till sina grunddrag. Grundtanken med en avvägning mellan frihet och ansvar är sympatisk och modellen har som farfars käpp en historia tillbaka till urkunderna. Det är denna tradition vi inte får glömma och ska ha som bas när vi bestämmer hur vi vill ha regleringen framöver. Den rätten får och ska inte överlätas till överstatliga institutioner.

Det må vara något generaliserande, någon kan säkerligen tycka att det är oförskämt, men jag kan inte se att det är något annat än brist på självförtroende som gör att somliga är dödsförskräckta för att ändra något överhuvudtaget. Lika hukande verkar de vara som menar att vi i oträngt läge måste ändra våra grundlagar av hänsyn till EU.

Det går givetvis inte att bortse ifrån att Europakonventionen gäller som lag i Sverige och att Sverige är en del av Europa. Men när vi utformar våra konstitutionella regler,

”Ansvarsmodellen är inte fulländad men är sannolikt den enda modellen med någon politisk överlevnadschans. **Om inte i sin helhet så i vart fall till sina grunddrag.**”

såväl vad gäller deras struktur som materiella innehåll, är det våra behov och inte andras önskemål som ska styra. Vi måste ha tilltro till vår förmåga och ett gott självförtroende som gör att vi inte söker läsa i kort som inte är lagda.

Denna självständighet måste också genomlysas och räcka för att bland annat se över integritetsskyddet för att det finns ett behov av det och inte av rädsla för en eventuellt fällande dom i EG-domstolen eller Europadomstolen.

Det kan diskuteras om det är inom det grundlagsskyddade området som behovet att stärka den enskildes integritet är som störst. Berörs det grundlagsskyddade området måste anskaffarfriheten värnas och sekretessbestämmelserna hållas tillbaka. Istället handlar det om att hitta en rimlig och inte alltför yttrandefrihetsbegränsande bestämmelse som kriminaliserar grova och oförsvarliga integritetsintrång. En minst sagt grannlaga avvägning måste göras.

DET ÄR EN BJÖRNTJÄNST åt yttrandefriheten att låtsas att den nuvarande regleringen är en skinande blank rustning eller att avvägningen mellan olika intressen, till exempel yttrandefriheten och integriteten, är fixerad en gång för alla. I TF finns rester av Karl XIV Johans indragningsmakt och YGL ger regeringen möjlighet inte bara att bevilja sändningstillstånd för radio och tv som finansieras med licensmedel utan också att ställa villkor för innehållet i sändningarna.

Det är dags att byta doppsko.

Nils Funcke är sekreterare i Yttrandefrihetskommittén och mottog Advokatsamfundets journalistpris 2008.

”

MEDICINSK-JURIDISKA UTREDNINGAR

Erfarenhet av och intresse för handläggningen av medicinska utredningar i exempelvis

- försäkringsfrågor
- tvister med den allmänna försäkringskassan
- patientförsäkringsärenden
- flyktingärenden

Dr. Bo Kuritzén Leg läkare
Specialist i internmedicin

Besöksadress: Birger Jarlsgatan 44.
Postadress: Box 3418, 103 68 Stockholm.
Telefon: 08-611 79 60. Telefax: 08-611 30 41.
E-mail: bo@kuritzen.se Internet: <http://www.kuritzen.se>

När Gustav III avskaffade Riksrådet 1789 inrättades Högsta domstolen. Domstolen hade tolv ledamöter.

Domstol i förändring

Drygt 220 år efter tillkomsten får **Högsta domstolen** förmodligen mer uppmärksamhet än någonsin under sin historia. Medierna rapporterar om domar och resningsärenden, och skiljaktiga meningar refereras utförligt. Samtidigt gör Europarättens utveckling att HD i praktiken inte längre är sista instans i alla ärenden, och både hovrätter och tingsrätter har i några fall gått emot HD:s prejudikat.

TEXT ULRIKA BRANDBERG OCH TOM KNUTSON FOTO CARL JOHAN ERIKSON

Justitieråden Marianne Lundius, Gudmund Toijer, Stefan Lindskog och Agneta Bäcklund har olika bakgrund och har suttit i HD olika länge. Tidskriften Advokaten mötte dem i plenisalen i Bondeska palatset i Gamla stan för ett samtal om Högsta domstolens roll, prejudikatsbildning, sidouppdrag och arbetet i HD.

Det pågår en generationsväxling i Högsta domstolen. Under de senaste två åren har domstolen fått fyra nya ledamöter, den yngsta av dem född 1963 (Johnny Herre). De nya justitieråden har också bidragit till ökad mångfald i domstolen, och Högsta domstolens 16 ledamöter är i dag en ganska blandad skara, med fyra före detta advokater, två professorer och en före detta justitiekansler. Som domare i HD avgör eller medverkar de i att avgöra i genomsnitt över 400 mål var om året av olika typer.

Vid voteringen väger allas röster lika tungt, oavsett senioritet eller bakgrund. Stefan Lindskog beskriver HD som en bukett av blommor: den blir vackrare med flera olika blommor än om man bara har en sort.

Vilken roll spelar era olika bakgrunder för HD:s arbete?

MARIANNE LUNDIUS (ML): Det är bra med en mångfald av yrkesbakgrunder och rättsområden. Det skapar en dynamik i vårt beslutsfattande. Vi har olika infallsvinklar, och det ger bra kvalitet.

GUDMUND TOIJER (GT): Jag tror också att det är viktigt för hur vi skriver våra avgöranden, att vi kan skriva våra avgöranden på ett sätt som är läsbart för olika läsekretsar.

HITTILLS UNDER SIN historia har HD haft tio före detta advokater som justitieråd. Av dem är nästan hälften, fyra, verksamma just nu.

Finns det något speciellt advokatperspektiv som framträder i diskussionerna?

STEFAN LINDSKOG (SL): Nja, inget advokatperspektiv direkt. Men däremot tror jag att vi som varit advokater bär med oss ett klientperspektiv. Vi som har varit advokater har stått den enskilde nära och sett hur han eller hon upplevt olika situationer. Sedan är det kanske så att klientperspektivet gör att man är extra lyhörd för rättssäkerhetsfrågor, och där har det väl någon enstaka gång urskilt sig olika meningar.

GT: Samtidigt är ju rättssäkerhet naturligtvis centralt även för oss som kommer från en domarbakgrund.

JUSTITIERÅD ÄR NÅGOT av det mest prestigefyllda en svensk jurist kan bli. Arbetet är nästan helt befriat från ad-

ministration och kontorssysslor. Målen förbereds av revisionssekreterare, medan domarna kan ägna sin tid åt principiellt viktiga juridiska frågor och åt själva dömandet.

Situationen ställer samtidigt höga krav på arbetets resultat. Domarna ska hålla toppkvalitet. Det finns, som Stefan Lindskog uttrycker det, ingen som helst ursäkt för att de inte ska göra det, med de förutsättningar som ges.

Marianne Lundius, som suttit i domstolen längst av de fyra, berättar att arbetsförhållandena ändrats en del under hennes tolv år som justitieråd. När hon började, 1998, eka-de det rätt tomt i justitierådens korridorer i Bondeska palatset. Verksamheten bedrevs även i Ryningska palatset så det var färre som arbetade i Bondeska. Några arbetade hemma med inläsningen av mål, och samlades bara för överläggningar. Nu är det annorlunda. Hela domstolen är inrymd i Bondeska palatset. Några av justitieråden, som kommer från andra orter än Stockholm, veckopendlar och kan förlägga någon inläsningsdag på hemorten. De flesta domarna förlägger emellertid arbetet i Bondeska.

Hur är det, har HD kafferaster egentligen?

ML: Ja, vi dricker alltid kaffe klockan elva. När vi har någon av våra få muntliga förhandlingar så ler alla litegrann när ordföranden säger att "är det inte lämpligt att vi tar paus nu?" klockan fem i elva. De har ju hört att vi alltid tar paus klockan elva.

SL: Kaffepauserna är egentligen mer än kaffedrickning. De fungerar som informella plena, diskussionsforum för justitieråden. Då kommer alla justitieråd som är här.

ML: Sedan jag tillträdde har vi också infört något vi kallar after work. Då träffas vi den första onsdagen i varje månad och diskuterar olika verksamhets- och yrkesfrågor. Det är för mig som ordförande väldigt värdefullt.

UNDER 2009 inkom drygt 6 000 mål till HD, en ökning med elva procent mot 2008. Strax över 5 900 mål avgjordes. I de allra flesta fallen var avgörandet dock bara att inte bevilja prövningstillstånd. Bara 117 mål slank igenom nålsögat och fick prövningstillstånd.

Vad krävs för att ni ska bevilja prövningstillstånd?

SL: Innan vi släpper upp ett mål ska ett antal saker vara på plats. Att det är en intressant fråga är inte tillräckligt. Det får inte leda till att vi ska värdera en massa bevis och pröva

Högsta domstolen flyttade 1949 från ordenssalarna i Stockholms slott till Bondeska palatset vid Riddarhustorget i Gamla stan.

Med nya rättegångsbalken 1948 infördes regler om muntliga rättegångar även i Högsta domstolen.

andra frågor först. Får vi sedan ett besked från en hovrätt att ”den här frågan vill vi absolut ha prejudikat på” och man får ett överklagande som rymmer en del nackdelar, då kanske man släpper upp det ändå. Det blir en sammanvägning, och då kan det vara enormt viktigt att veta vad man ute på ”marknaden” bedömer som viktigt.

Vilken effekt har reformen med prövningstillstånd i tvistemål i hovrätterna haft för prejudikatsbildningen?

ML: Att vi har fått syssla mycket med prejudikatsbildning om vilka mål som ska dispenserat i hovrätterna! Det har kommit flera avgöranden hittills, som också påverkat hovrätten så till vida att man beviljar prövningstillstånd i fler mål nu än tidigare. Sedan har det ju också betydtt att vi haft en rejäl nedgång vad gäller överklagade tvistemål. Det har gått ned med ungefär 40 procent.

SL: Jag tror också att det betyder att vi får fler överklaganden, vilket är psykologiskt närliggande. Tänk dig att du har processat länge i tingsrätten och förlorar. Du överklagar och är förbannad, men får bara ett besked om ”ej prövningstillstånd”. Klart att du överklagar till HD. Om målet hade legat några år i hovrätten och känslorna hade svalnat,

visserligen förlorar man en gång till, men man får ändå en ny prövning.

Vad ska en advokat som vill ha prövningstillstånd i ett mål tänka på?

SL: Ska jag dra listan? Jag har gjort mig en sådan, redan innan jag började här:

1. Identifiera en fråga som du ska argumentera för.
2. Ta bort allt som stör prejudikatsfrågan.
3. Se till att det inte finns bevisfrågor öppna, acceptera hovrättens bedömning av bevisen.
4. Se till att det inte är för många frågor.
5. Skriv inte för långt. Gör man det har man redan visat att det inte alls är så klart att detta är av prejudikatsintresse.

AGNETA BÄCKLUND (AB): Jag kan hålla med om att man måste identifiera en fråga som är av prejudikatsintresse och sedan tydligt redovisa den i sin inlag.

ML: Tyvärr är det ganska sällan man får bra inlagor, där man identifierar den intressanta rättsfrågan. Det finns nog en oro hos advokaterna att inte ha tagit upp allt.

GT: Vår uppgift är ju att vägleda rättstillämpningen. Om det finns en oenhetlig praxis i tingsrätter och hovrätter är

”Debatten kan vara livlig, men sätter sig inte i det personliga. Det förefaller som att överläggningarna har blivit livligare med tiden.”

FOTO: HD

Marianne Lundius

Marianne Lundius, tidigare advokat, är den första kvinnan som fått uppdraget att leda Högsta domstolen. Självt är hon noga med att betona att hon bara leder administrationen av domstolen, inte sina domarkolleger.

Marianne Lundius är född 1941. Hon utsågs till justitieråd 1998 efter 20 år som biträdande jurist och advokat på den affärsjuridiska advokatbyrån Lagerlöf & Leman, numera Linklaters. I början av 2010 tog hon över ordförandeposten efter Johan Munck. Marianne Lundius är bosatt i Skåne, och dotter till den sydsvenske advokatprofilen Torsten Lundius. Hon ingår i det kvinnliga juristnätverket Hilda.

Marianne Lundius trivs bra med rollen som myndighetschef och primus inter pares, den främsta av likar.

– Som advokat var jag van vid att arbeta lite mer varierat, att inte bara sitta och läsa och tänka utan också göra andra saker. Det får jag utlopp för nu när jag har mer administration, säger Lun-

dius, som har många diskussioner med sina domarkolleger om verksamheten vid domstolen.

Liksom de flesta justitieråden har Marianne Lundius flera uppdrag vid sidan av tjänsten som justitieråd. Hon är bland annat vice ordförande i Fideikommissnämnden och vice ordförande i Stockholmsbörsens disciplinnämnd.

Vilken är då den viktigaste utmaningen för HD:s ordförande just nu?

– Att utöka möjligheten att syssla med prejudikatverksamheten! För min del är det också viktigt att se tillbaka på det vi producerat de senaste åren, så att prejudikaten är klara och tydliga, och att vi kommit fram med de rättsatser som vi ville förmedla, sammanfattar Lundius.

det naturligtvis något vi kan väga in när vi ska ta ställning till PT. Så det kan man föra fram som ombud.

SL: Är det någon gång det är klokt att inhämta ett rättsutlåtande, så är det för att argumentera för varför en fråga är av prejudikatsintresse. Många gånger kommer det in ett rättsutlåtande som bara är argumentativa i sak. Åtminstone jag låter mig inte imponeras så mycket av det. Men om en professor i ämnet verkligen sätter sig ned och förklarar varför en sak är oklar, så tar åtminstone jag lite intryck av det.

Hur bra är advokaterna på det här?

SL: Tycker vi att advokaterna är bra? Svar: nej. Finns det en ursäkt: ja! Klienten. Man hör ofta advokater säga att klienten inte förstår.

ML: Klienten är ju inte intresserad av prejudikatsfrågor, han eller hon vill ju vinna målet! För klienten är HD en domstol i raden.

ENSTORDELAV prejudikatsbildningen hos HD sker i så kallad fullsutten avdelning, med fem justitieråd som dömer. För det mesta är alla domare eniga i utslaget, men det är inte helt ovanligt med skiljaktiga meningar.

Vi har fått bilden att HD tidigare oftast fattade enhälliga beslut, men att det de senaste åren blivit vanligare med skiljaktiga meningar. Är det så?

ML: Nej. Det tror jag inte. Jag tror tvärtom att vi gått ned i skiljaktigheter.

SL: Det finns statistik på detta. I stora drag är det nog konstant. Jag tror inte att det är någon särskild som utmärker

sig och oftare är skiljaktig. Däremot är vissa oftare ensamt skiljaktiga än andra.

AB: Jag har ju inte varit här så länge men jag har ensam varit skiljaktig. Man ska stå för det domslut som ska meddelas, och då kan det komma till en punkt där det strider mot den egna övertygelsen att döma på det sätt som majoriteten förordar.

Vilken betydelse har detta för prejudikatsbildningen att någon är skiljaktig?

ML: Alla prejudikat är lika starka, oavsett röstsiffror, och ska följas lika mycket.

SL: Ja, det ska till och med följas om det bara är en ensam som står bakom alla punkter, vilket inträffar ibland.

GT: När vi återoppar tidigare avgöranden är det normalt sett ingen skillnad om det varit enhälligt eller någon skiljaktig.

Hur livligt kan det gå till när ni diskuterar?

SL: Debatten kan vara livlig, men sätter sig inte i det personliga. Det förefaller som att överläggningarna har blivit livligare med tiden.

ML: Ja, det är nog min uppfattning. Det är en öppnare diskussion idag än när jag började. Åsikterna bryts, man diskuterar på ett öppnare sätt. Då var det mer så att man voterade, och sedan hade man sagt sitt. Nu överlägger vi verkligen. Även när vi arbetar med själva skrivningen av domar är det mycket diskussion om själva rättsfrågan.

SL: Sedan är ju också diskussionen helt öppen i den meningen att man inte räds att säga ”jag förstår inte vad du

Bondeska palatset började uppföras på 1660-talet som privatbostad för riksskattmästaren Gustaf Bonde. Ritningarna utarbetades av Jean de la Vallée.

Högsta domstolens sigill utformades av statsheraldikern i november 1974. Det är heraldiskt korrekt att skriva "från Höger till vänster". Detta sätt att skriva bygger på traditioner från medeltidens riddarvapen.

menar".

Men varifrån kommer mediebilderna av att det blivit mer skiljaktiga meningar? Är det medierna som bevakar er noggrannare?

ML: Man är mer intresserad i dag av domare och dömande verksamhet och man vill gärna individualisera domarna lite mer, att vi ska bli mer mediala.

SL: Jag tror också att de skiljaktiga meningarna, oavsett om de är i sak eller motivering, har blivit mer utförliga i dag än vad de har varit. De tar utsvängarna lite mer. Förut skrev de skiljaktiga ofta bara helt kort, men nu lyfter man fram sin uppfattning. Jag undrar om inte det är Torgny Håstad som tagit in den traditionen. Det gör att de kan framträda lite mer. De blir inte fler, men de blir tydligare. Och skillnaden mellan majoritet och minoritet blir tydligare.

AB: Mediernas intresse kan ju bli lite spekulativt. Men i grunden är det ju väldigt positivt om domarna kommer ut och diskuteras och att de olika synpunkterna kommer fram och diskuteras och att man kan förhålla sig till de domar som meddelas.

Prejudikat ska följas sa ni tidigare. Men nu har ju inte alla underrätter gjort det i frågan om skattetillegg och straff för skattebrott. Hur ser ni på det?

ML: Jag tycker att det är förvånande.

SL: Egentligen tycker jag inte att man ska kommentera

det över huvud taget. Men den här situationen är unik på flera sätt. En aspekt att hålla i minnet är att för en gångs skull är det inte vad HD säger som blir rätt, utan vad Europadomstolen säger. Vi har inte prejudikatkompetensen här.

ML: Men det är ändå ovanligt att så många går emot HD, även om underrätterna inte formellt är bundna av HD:s prejudikat.

DET OKLARA RÄTTSLÄGET i den så kallade dubbelbestraffningsfrågan (se faktaruta) är en följd av att Europarätten får en allt viktigare roll i det svenska rättssystemet. Både EU-rätten, som är överordnad svensk rätt, och Europakonventionen berör justitierådens arbete.

Hur påverkas ni av Europarättens framväxt?

AB: Som Stefan pekade på var de nationella domstolarna tidigare helt suveräna inom sina områden. Nu finns det flera domsto-

lar, EU-domstolen och Europadomstolen som kan påverka rättstillämpningen nationellt. Och det är klart att det påverkar oss.

Hur är det att handskas med rättskällorna?

AB: Det är klart att man är mer van vid att tillämpa nationella rättskällor, men det är ju inte så annorlunda att arbeta med den europeiska rätten. Det finns ju väldigt mycket bra dokumentation av de aktuella domarna. Men det kräver ju att man hittar dem och läser dem. Möjligen är de lite annorlunda i sin utformning och sina utgångspunkter när det gäller tolkning.

SL: En annan aspekt särskilt när det gäller Europakonventionen är ju att den är en argumentkälla. Den styr inte den konkreta tillämpningen direkt, men i många frågor man har uppe så kikar man på Europadomstolen för att se om den är något man ska lyfta in vid sammanvägningen. Det är en breddning av rättskällorna skulle jag påstå.

GT: Ja, det är ett perspektiv att ha med sig hela tiden. Men det tycker jag också ofta uppmärksammas av parterna.

ML: Ja, det blev jag förvånad över i början, hur ofta parterna åberopade Europakonventionen och vilka krav det ställde.

I NJA FINNS MELLAN FEM OCH SEX hänvisningar till Europakonventionen varje år, berättar Stefan Lindskog. Det motsvarar ungefär fem procent av avgörandena. Siffran har varit konstant under en lång rad år. Ingen dramatisk frammarsch för Europarätten i svenska domstolar, alltså. Däremot har Europakonventionen inskräppt betydelsen av vissa grundläggande principer, som proportionalitetsprincipen, som justitieråden måste beakta även i de mål där Europakonventionen inte åberopas, påpekar Gudmund Tojjer.

HD har ibland kritiserats för att begära alltför få förhandsavgöranden från EU-domstolen. Men enligt ordföranden Marianne Lundius har domstolen blivit flitigare med att rådfråga EU-domstolen. Hittills under 2010 har domstolen begärt två förhandsavgöranden, lika många

”Man kommer hit, ingen ringer och man ska inte med något flygplan, utan man sätter sig och får tid och ro att fördjupa sig i sina ärenden.”

Gudmund Tojjer

Född: 1956.

HD-ledamot: 2007.

- Juris kandidatexamen 1981.
- Tingstjänstgöring, därefter fiskal och assessor i Göta hovrätt.
- Sekreterare i Arbetsdomstolen, arbete vid Justitie- och Utbildningsdepartementet.
- Hovrättsråd i Svea hovrätt 2002–2005, hovrättslagman i Svea hovrätt i samma domstol.

- Flera utredningsuppdrag, senast av transportörens skadeståndsansvar i samband med olyckor vid passagerarbefordran till sjöss (Atenförordningen) som blir tillämplig i Sverige.
- Ordförande i Nämnden mot diskriminering och i Jämställdhetsnämnden 2007–2008.
- Ledamot i styrelsen för Statens skolverk 2003–2008.

som under 2009.

Under en rad år har frågan om förhållandet mellan de allmänna domstolarna och förvaltningsdomstolarna diskuterats. Somliga debattörer anser att vi behöver en gemensam högsta domstol, kanske med större tyngd i författningsfrågor.

Från årsskiftet tas kanske ett steg i den riktningen. Regeringsråden byter då titel till justitieråd. Samtidigt öppnar ändringar i regeringsformen (11 kap 1 §) för att man ska kunna sätta samman domare från Högsta förvaltningsdomstolen och HD i en gemensam sats.

Vilken betydelse kan författningsändringen få?

ML: Jag har lite svårt att se behovet av detta och hur det skulle kunna ske mer än i begränsad omfattning.

SL: Uppfattningen mellan ledamöterna skiftar nog en del. Vissa ser ingen mening alls med det, andra ser det lite individualistiskt, som att det vore ju trevligt att tjänstgöra ett halvår i Högsta förvaltningsrätten och få den erfarenheten. För egen del skulle jag nog kunna tänka mig att sitta ett tag i Högsta förvaltningsdomstolen, bland annat för att se om de gör saker på ett sätt som kan vara bra för oss.

Finns det någon rättslig betydelse i de kommande reformerna?

ML: Jag tror inte det.

SL: Det tror väl inte jag heller. Däremot ska man vara lite ödmjuk och inse att vi inte har en aning om vad framtiden bär i sitt sköte. Rätt vad det är kan detta vara vad vi behöver. Jag skulle kunna föreställa mig att om vi haft denna möjlighet när ne bis in idem-frågorna kom upp (se faktaruta om dubbelbestraffningsfrågan) skulle man ha kunnat ta dem ihop. Det fanns ju en risk för olika avgöranden från HD och Regeringsrätten i frågor som angick båda systemen.

MEDOJÄMNA MELLANRUM kommer frågan upp om justitierådens, och andra höga domares, sidouppdrag utanför dömandet. Medierna lyfter ofta fram domare som tjänar mer pengar på sina skiljemannauppdrag än på arbetet som domare. Mer sällan uppmärksammas den kanske vanligaste rollen för svenska domare, som utredare i olika frågor.

Har ni uppdrag utanför domstolen?

ML: Jag har bisysslor, men inga skiljeförfaranden, ingen verksamhet som konkurrerar med dömandet. Det som tar mest tid är Aktiemarknadsnämnden samtidigt som det inskränker sig till några sammanträden per år. Det tycker jag

FOTO: TOM KNUTSON

Stefan Lindskog

Född: 1951.

HD-ledamot: 2008.

- Juris kandidatexamen 1974 vid Lunds universitet, tingstjänstgöring.
- Juris doktorsexamen vid Stockholms universitet och docent i civilrätt vid Stockholms universitet.
- Verksam vid Wistrand Advokatbyrå, advokat 1980.
- Verksam i Advokatsamfundets styrelse 2000–2007 (vice ordfö-

rande 2003–2004 och ordförande 2004–2007).

- Sakkunnig och expert i olika statliga utredningar, bland annat Förmånsrättskommittén och Revisionsbolagsutredningen.
- Styrelseuppdrag i bland annat Emil Hejnes Stiftelse för Rättsvetenskaplig Forskning, Stockholm Center for Commercial Law, Svenska Jägareförbundet och Domarförbundet.

är trevligt, för det är lite av min gamla värld, en utblick över vad som händer utanför domstolen.

Tillför det något till domarjobbet?

ML: Inte så mycket, men det ger en bild av hur näringslivet fungerar, på ett sätt man kanske inte får annars.

GT: Jag har just tagit på mig ett statligt utredningsuppdrag på det sjörättsliga området, och jag är även ordförande i nämnden mot diskriminering. Det finns ju faktiskt en förväntan på oss att vi ska ta sådana uppdrag. Dels kan det berika oss som domare att vi får andra kontakter och kommer in på andra rättsområden, och dels kan vi dela med oss

DUBBELBESTRAFFNINGSPRÅGAN

Frågan om så kallad dubbelbestraffning vid skattebrott har länge diskuterats. I Sverige kan den som undanhållit skatt både dömas för skattebrott och tvingas betala skattetillägg. Kritiker mot detta hävdar att de dubbla sanktionerna strider mot Europakonventionens förbud mot dubbla förfaranden, den princip som kallas ne bis in idem. Förbudet finns i artikel 4 i konventionens sjunde tilläggsprotokoll.

HD fastslog i två avgöranden i mars i år att det inte strider mot Europakonventionen att döma någon

för skattebrott, även om personen tidigare har påförts skattetillägg för den undanhållna skatt som åtalet avser. Två av ledamöterna, Marianne Lundius och Stefan Lindskog, ansåg dock att konventionens bestämmelser är ett hinder för att pröva ett åtal för skattebrott, om skattetillägg hade påförts vid den tidpunkt då åtal väcktes.

Även Regeringsrätten har kommit fram till samma slutsats som HD.

En hovrätt och två tingsrätter har därefter gått emot HD. I en dom från juni i år avvisade Hovrätten för Västra

Sverige åtal mot en person för grovt skattebrott och skattebrott. Domstolen hänvisade till att den tilltalade redan hade påförts skattetillägg för den undanhållna skatten. Hovrätten ansåg att Högsta domstolens och Regeringsrättens praxis inte ska tillämpas och att HD:s och Regeringsrättens tolkat Europakonventionen fel.

Riksåklagaren överklagade och krävde att HD skulle förstärka sin praxis och klarlägga rättsläget. RÅ fick dock inte prövningstillstånd i HD, som hänvisade till sina avgöranden i mars.

av kunskaper och erfarenheter härifrån och från tidigare verksamhet till samhället. Men vi är noggranna att förteckna våra sidouppdrag.

Hur ser ni på kritiken som kommer ibland?

ML: Kritiken går mycket ut på att ledamöterna tjänar för mycket pengar på annan verksamhet. Men det kan ju vara tillfälligheter. De som tar skiljeuppdrag får kanske betalt för två stora mål samma år, till exempel. Många sätter ersättningen för skiljeuppdragen i relation till justitierådslönen och drar den felaktiga slutsatsen att justitierådet ägnar mer tid åt skiljeuppdragen än åt den dömande verksamheten i HD. Ledamöterna är ju så intresserade av juridik att de äg-

nar också fritiden åt juridiska sysslor.

MED SINA OLIKA BAKGRUNDER har justitieråden också varierande erfarenheter i bagaget, och har arbetat på olika sätt innan de kom till domstolen.

Vad är mest kännetecknande för arbetet som justitieråd?

AB: För mig är största skillnaden att det är så individuellt, när man läser in målen och arbetar. När man dömer är det tillsammans med andra personer. Men sina ställningstaganden gör man mycket mer på egen hand. Jag har ju jobbat i en annan kontext under min tid i Justitiedepartementet.

ML: Det är väl min erfarenhet också. Jag var van från advokatbyrån att arbeta i team. Det blir lite ensamt, och det var mer ensamt när jag började.

GT: Jag kommer ju direkt från domstol, och från hovrätt som också är en kollegial domstol, så jag är ju hemma med arbetsformerna och kan känna igen mig i dem. En skillnad är ju att man i hovrätten avgör väldigt många mål efter förhandlingar, medan vi här avgör det stora flertalet mål efter föredragningar. Ser man till de mål man släpper fram så har man en större fördjupningsmöjlighet här.

SL: Den stora skillnaden är arbetsron. Man kommer hit, ingen ringer och man ska inte med något flygplan, utan man sätter sig och får tid och ro att fördjupa sig i sina ärenden. Man har genomsnittligt sett ett högkvalitativt material att arbeta med, det som revisionssekreterarna tar fram. Det är strukturerat utifrån en metodologi som sitter i väggarna. Det är en njutning att få det underlaget. Som advokat hade du ju hur många bollar i luften som helst. Här har vi bara några mål på gång samtidigt.

Tycker du att det är tråkigt?

SL: Nej, det tycker jag nog inte. När man väl får till det här är det det roligaste man kan göra som jurist.

ML: Och det roligaste är själva överläggningarna. Det är högtidsstunden. ■

FOTO: ULRIKA BRANDBERG

Agneta Bäcklund

Född: 1960.

HD-ledamot: 2010.

- Juris kandidatexamen 1985 i Stockholm, tingsstjänstgöring.
- Fiskal och assessor i Svea hovrätt.
- Tjänstgöring i Justitiedepartementet.

- Uppdrag som sakkunnig, expert och sekreterare i flera utredningar.
- Styrelseledamot i Svenska kriminalistföreningen.
- Styrelseledamot i Juristföreningen i Stockholm.

Här är övriga 12 justitieråd i korthet

DAG VICTOR

Född: 1944.

HD-ledamot: 1997.

Ordförande på avdelning: 2010.

- Juris kandidat Uppsala 1970, tingsstjänstgöring Stockholms tingsrätt.
- Juris doktor i allmän rättslära Uppsala 1977 och docent i straffrätt, Uppsala 1978.
- Därefter rättssakkunnig vid Brottsförebyggande rådet och i Justitiedepartementet, samt byråchef hos Riksåklagaren.
- Departementsråd i Justitiedepartementet 1986 och hovrättslagman i Svea hovrätt 1992.
- Särskild utredare, sakkunnig, expert och ledamot i ett flertal statliga utredningar och styrelseledamot och redaktionsmedlem Svensk Juristtidning.

LEIF THORSSON

Född: 1945.

HD-ledamot: 1994.

- Juris kandidatexamen 1974.
- Biträdande jurist vid och sedan advokat vid Advokatfirman Lagerlöf & Co, vid Carl Swartling Advokatbyrå samt vid Mannheimer Swartling Advokatbyrå.
- Ledamot av Lagrådet 1999–2001, 2005–2007.
- Flera styrelseuppdrag i stiftelser, skiljeuppdrag.

SEVERIN BLOMSTRAND

Född: 1945.

HD-ledamot: 1997.

- Juris kandidatexamen 1973, tingsmeritering.
- Fiskal och senare assessor, Svea hovrätt.
- Föredragande hos Riksdagens ombudsmän åren 1982–1983 och 1984–1985.
- Rättssakkunnig, departementsråd och rättschef i Justitiedepartementet.
- Flera offentliga utredningsuppdrag, ordförande bland annat i Oljekrisnämnden, Statens skaderegleringsnämnd och Ansvarsförsäkringens personskadenämnd.
- Medlem i redaktionen för Nytt Juridiskt Arkiv, avd. I, ledamot i redaktionsrådet för Juridisk Tidskrift och inspektor för Institutet för rättshistorisk forskning.

TORGNY HÅSTAD

Född: 1943.

HD-ledamot: 1998.

- Juris kandidatexamen 1967, därefter biträdande jurist vid advokatfirman Chrysanter.
- Juris doktor och docent i civilrätt, professor i civilrätt vid Uppsala universitet.
- Ordförande, sakkunnig eller expert i ett flertal lagstiftningskommittéer.
- Ordförande i Svenska Turistföreningen, inspektor i Juridiska föreningen vid Uppsala universitet, ordförande i Föreningen för lagstiftningslära, skiljemannauppdrag.

Så arbetar Högsta domstolen

Högsta domstolen grundades av Gustav III när han avskaffade riksrådet, revolutionsåret 1789.

Länge huserade domstolen på slottet, men finns sedan 1949 i Bondeska palatset i Gamla stan.

Högsta domstolen hade vid tillkomsten 12 ledamöter, varav hälften skulle vara adliga. Antalet ledamöter har därefter varierat. Idag har domstolen 16 ledamöter, varav två sitter i Lagrådet och 14 dömer.

Högsta domstolen är sista instans för tvistemål, brottmål och ärenden som har avgjorts av hovrätt. Högsta domstolens huvuduppgift är att skapa prejudikat. HD prövar också resningsärenden, utlämningsärenden,

ANN-CHRISTINE LINDEBLAD

Född: 1954.

HD-ledamot: 2002. Sitter nu i Lagrådet.

- Juris kandidatexamen 1978.
- Tingstjänstgöring, fiskal och sedan assessor i Göta hovrätt.
- Rådman vid Borås tingsrätt 1992–1997.
- Enhetschef vid kronofogdemyndighetens indrivningsenhet i Göteborg 1998.
- Lagman i Borås tingsrätt 1999–2002.
- Sekreterare och expert i ett flertal utredningar under Finansdepartementet 1984–1998.
- Ordförande i Nämnden för brottsskadeersättning och i Presstödsnämnden.

ELLA NYSTRÖM

Född: 1950.

HD-ledamot: 2002. Sitter nu i Lagrådet.

- Juris kandidatexamen 1975.
- Tingstjänstgöring, fiskal och assessor i Hovrätten för Västra Sverige.
- Sekreterare i olika utredningar, huvudsakligen på utlänningslagstiftningens område.
- Hovrättsråd i Hovrätten för Västra Sverige.
- Särskild utredare i flera utredningar, bland annat Lufträttsutredningen, och sakkunnig i Penningtvättutredningen.
- Ledamot i Marknadsdomstolen 2000–2002, avdelningsordförande i Allmänna reklamationsnämnden 2003–2006.
- Ordförande i Pressens Opinionsnämnd och i Migrationsverkets Etiska råd.

KERSTIN CALISSENDORFF

Född: 1955.

HD-ledamot: 2003.

- Juris kandidatexamen 1981, därefter tingstjänstgöring.
- Biträdande jurist, senare advokat och delägare i Advokatfirman Cederquist 1984–2003.
- Ordförande i Kommittén om patentskydd för biotekniska uppfinningar 2005–2008.
- Ledamot bland annat i styrelserna för Stockholms Stadsmission och Europarättslig tidskrift.
- Ordförande i Granskningsnämnden för radio och tv samt ledamot av Riksarkivets nämnd för heraldiska frågor.

PER VIRDESTEN

Född: 1946.

HD-ledamot: 2004.

- Juris kandidatexamen 1970, därefter tingstjänstgöring.
- Fiskal och senare assessor i Svea hovrätt.
- Avdelningsdirektör i Domstolsverket 1975–1979, därefter arbete vid flera olika departement.
- Särskild utredare, expert och sekreterare i flera offentliga utredningar.

ärenden om domvilla och ansökningar om återställande av försutten tid. HD är dessutom enda instans i advokatärenden, där den som inte beviljats inträde eller uteslutits ur samfundet kan klaga på beslutet. Generalsekreteraren för Advokatsamfundets talan i dessa ärenden. Sedan 2008 krävs prövningstillstånd i tvistemål redan i hovrätterna. Den som inte beviljas prövningstillstånd i hovrätten kan överklaga detta beslut till HD.

I HUVUDSAK krävs prövningstillstånd i alla mål i HD. Brottmål som överklagas av Justitiekanslern och Justitieombudsmannen kräver inte prövningstillstånd. Prövningstillstånd kan lämnas om en dom i målet bedöms kunna få betydelse som prejudikat. Dessutom kan HD bevilja prövningstillstånd om det finns synnerliga skäl för det, till exempel för att det förekommit ett grovt rättegångsfel vid målets handläggning i hovrätten. Handläggningen av mål är oftast skriftlig, men HD håller runt 20 muntliga förhandlingar om året.

JUSTITIERÅDENS ARBETSGÅNG MED ETT MÅL

Vecka 1: Får "trycket", det vill säga rättsutredningen och övrigt underlag från ansvarig revisionssekreterare. I samband med det blir ledamöterna informerade om vem av dem som blir veckoreferent. I vissa fall kan det vara bestämt sedan tidigare vem som ska vara referent (fast referent).

Vecka 2: Justitieråden i det aktuella målet träffas för föredragning av revisionssekreteraren och håller en första överläggning.

Vecka 3: Referenten, det justitieråd som har huvudansvaret för målet, kommer som regel med sitt förslag till avgörande på måndagen. Under torsdagen träffas man för "återställningen" där man går igenom förslaget noggrant från skärmen. Oftas blir man då ense om ett avgörande, men om man inte blir klar sker fortsatt återställning nästa torsdag. Efter återställning följer cirkulationen där justitieråden enskilt går igenom domen eller beslutet.

Under 2009 inkom 6023 mål till Högsta domstolen. Domstolen avgjorde 5925 mål. Prövningstillstånd beviljades i totalt 117 mål.

I Högsta domstolen finns cirka 30 föredragande jurister, revisionssekreterare. Revi-

sionssekreterarna ansvarar för målens beredning. De har också ansvar för rotlarna, och det är alltså deras arbetstakt snarare än justitierådens som styr målgenomströmningen. Revisionssekreterarna har tidsbegränsade anställningar, och är som regel domarutbildade. För närvarande har HD brist på revisionssekreterare, vilket gör det svårt för domstolen att beta av mål i samma takt som tidigare.

1949 FLYTTADE Högsta domstolen från ordenssalarna i Stockholms slott till Bondeska palatset vid Ridderhusorget i Gamla stan. Huset började byggas på 1660-talet för riksskatmästaren Gustaf Bonde, men köptes senare av Stockholms stad. Huset fungerade under 200 år som rådhus. På 1940-talet tog staten över, och huset byggdes om för att fungera

som en modern domstol. ■

KÄLLOR

HD:s verksamhetsberättelse 2009.

HD:s webbplats, www.hogstadomstolen.se

»» ...fortsättning, justitieråden i korthet

LENA MOORE

Född: 1949.

HD-ledamot: 2008.

- Juris kandidatexamen 1973, tingstjänstgöring.
- Fiskal och assessor i Hovrätten över Skåne och Blekinge.
- Tjänstgöring i Justitiedepartementet.
- Överåklagare vid Riksåklagarens kansli: chef för internationella avdelningen 2002-2004 och för rättsavdelningen 2005-2007.
- Expert i Rättssäkerhetskommittén och i Tryck- och yttrandefrihetsberedningen.

GÖRAN LAMBERTZ

Född: 1950.

HD-ledamot: 2009.

- Juris kandidatexamen 1976, tingstjänstgöring vid Uppsala tingsrätt.
- Fiskal och assessor i Svea hovrätt.
- Universitetslektor i civilrätt vid Uppsala universitet.
- Utredningssekreterare.
- Tjänstgöring i Justitiedepartementet.
- Justitiekansler.
- Ordf. i Yttrandefrihetskommittén, utredare angående Stärkt skydd mot tvångsåktenskap och barnåktenskap.
- Sakkunnig eller expert i ett flertal utredningar.
- Styrelseledamot i Stiftelsen Juridiska biblioteket.
- Ordförande i FAR:s disciplinnämnd.

JOHNNY HERRE

Född: 1963.

HD-ledamot: 2010.

- Juris kandidatexamen 1988 vid Stockholms universitet.
- Civilekonomexamen 1988 vid Handelshögskolan i Stockholm.
- Juris doktorsexamen, docent och professor vid Handelshögskolan i Stockholm.
- Styrelseledamot i Stiftelsen Juridiska biblioteket.
- Ordförande i den svenska referensgruppen för handelsrätt i ICC.
- Styrelseledamot i Swedish Arbitration Association.

INGEMAR PERSSON

Född: 1954.

HD-ledamot: 2010.

- Jur. kand.
- Lektor i civilrätt vid juridiska institutionen vid Uppsala universitet.
- Hovrättsassessor i Svea hovrätt.
- Tjänstgöring vid Justitiedepartementet.
- Rådman bland annat vid Uppsala tingsrätt, därefter hovrättsråd och vice ordförande på avdelning i Svea hovrätt.
- Vice ordförande i Stockholms Handelskammarens Skiljedomsinstitut.

CITROËN BUSINESS

SKAFFA DIG ETT RIKTIGT
BEKVÄMT JOBB.
CITROËN C5 BUSINESS
 279.900:- HDi 160

 Förmånsvärde fr **1.888:-/mån**
 Tillägg Automat + Tourer 75:-/mån
 Leasingkostnad fr 2.039:-/mån

- + Gashydraulisk fjädring HYDRACTIVE III+
- + Elmanövrerade framstolar med minnes- och massagefunktion i förarsäte
- + Halvläderklädsel
- + Lättmetallfälgar 17"
- + ECC Klimatanläggning
- + Fjärrstyrd motor- och kupévärmare

**EXTRA KOMFORT MED
CITROËN BUSINESS**

Välj mellan bilbarnstol med inbyggda högtalare eller 11 ljudböcker som underhåller dig på vägen. (värde ca 2.000:-)

CITROËN C5 BUSINESS

Citroën C5 Business är tjänstebilen som tar komfort på allvar. Den gashydrauliska fjädringen trollar bort hål och ojämnheter och gör att bilen liksom flyter fram på vägen. Förarstolen masserar din rygg och har dessutom en minnesfunktion som lagrar dina inställningar, bra om ni är flera som kör bilen. Hur känns det?

Läs mer om fördelarna med Citroën som tjänstebil på citroen.se/business

CRÉATIVE TECHNOLOGIE

Hälsa är framgång.

Så vad sägs om en ovanligt
prisvärd försäkringslösning?

Nu har vi tagit fram en väldigt fördelaktig försäkringslösning för dig som är medlem i Advokatsamfundet. Det handlar om Länsförsäkringars avbrottsförsäkring, gruppsjukvårdsförsäkring och rehabiliteringsförsäkring till ett oslagbart pris – som du bara kan få genom oss på Willis.

Sjukvårdsförsäkringen kan till skillnad från de andra köpas separat. Men det i särklass bästa priset får du om du köper alla tre tillsammans.

Gå in på advokatsamfundet.se eller ring oss på Willis advokatservice på 08-546 359 60 så får du veta mer.

Advokatsamfundet måste vara fel ute

Advokatsamfundets vägledande uttalande i förra numret av tidskriften Advokaten är enligt advokaten Per Fridén föga vägledande och dessutom i sak fel.

Jag har med viss förvåning tagit del av Advokatsamfundets vägledande uttalande angående redovisning av klients VAT-nummer (redovisad å sid 49 i nummer 8 av Advokaten). Enligt min uppfattning är utlåtandet föga vägledande och dessutom i sak fel. Klientens rätt att anlita advokat utan att detta förhållande redovisas publikt ligger på ett principiellt plan. Samfundet redovisar som sin uppfattning att man skall tillfråga klienten huruvida denne motsätter

sig att advokaten anger VAT-numret i den periodiska sammanställning som advokatbyrån är skyldig att upprätta. Om klienten motsätter sig detta skall "advokaten... ta ställning till huruvida han/hon ska åta sig uppdraget eller ej." Det är i den sistnämnda delen som jag menar att samfundet måste vara fel ute. Rätten att anlita advokat utan att behöva skylta med detta är en grundläggande del av ett rättssäkert samhälle. De klienter som redovisar att de vill att advokaten skall iakta

den tystnadsplikt som följer av god advokatsed skall inte vara betagna rätten att få biträde av advokat om förutsättningar i övrigt att biträda föreligger. Enligt min uppfattning hade samfundet i stället bort redovisa den uppkomna situationen som en kollision mellan två regelsystem där rättegångsbalkens regel om att advokat har att iakta god advokatsed enligt principen för lex specialis har försteg framför den allmänt hållna skattelagstiftningens skyldighet att redovisa VAT-nummer. Det kan väl inte rimligtvis vara så att samfundet menar att det är advokaten som skall välja vilken lag han skall bryta mot? ■

Per Fridén, advokat

REPLIK

Samfundet har inte ändrat inställning

Det är lätt att hålla med Per Fridén i hans analys av klientens rättigheter och advokatens skyldigheter. Advokatsamfundet har också uttryckligen understrukt detta i sina kontakter med Skatteverket. Problemet är att det så kallade Momsdirektivet är en EU-lagstiftning som implementerats i svensk rätt. Sverige kan inte ensamt förfoga över detta. Jag har i meddelande till advokat kåren uttryckligen angivit att det strider mot god advokatsed att utan klientens medgivande upplysa om VAT-numret. Jag

har också i likhet med vad Per Fridén mycket bra ger uttryck för påtalat det olämpliga i att behöva tillfråga klienten om att få samtycke i denna del. Det är särskilt olämpligt i de fall sådant samtycke ska införas i efterhand.

ADVOKATSAMFUNDET har inte ändrat inställning. Vad Advokatsamfundet gjort är att ge en vägledning till sina ledamöter hur de ska förfara för att kunna tillgodose lagens krav på information utan att bryta mot god advokatsed. Handlingsregeln är att det åligger advo-

kat att för framtiden upplysa klienten att advokater har en lagenlig skyldighet att uppge VAT-nummer. Problemet uppkommer för det fall en klient vägrar uppge sitt VAT-nummer eller en advokat inte önskar begära in VAT-numret. Som närmare framgår av mitt brev till Skatteverket, vilket finns tillgängligt på hemsidan, anser vi i likhet med Per Fridén att denna lagstiftning strider mot rättegångsbalkens regler. ■

Anne Ramberg, Advokatsamfundets generalsekreterare

Auktoriserade översättningar av juridiska och finansiella texter

Telefon

Uppsala: 018-38 00 56

Stockholm: 08-661 37 75

Västerås: 021-13 11 06

Göteborg: 031-707 09 59

Örebro: 019-33 30 66

Hemsida: www.elt.se

E-post: info@elt.se

”Vi har för ofta sett utredningar (i LVU-mål) som baseras mer på tyckanden och antaganden än på rena fakta.” Det konstaterar advokaterna Anna Björklund och UllaBella af Klercker med anledning av Göran Grauers synpunkter på handläggningen av LVU-mål i förra numret av tidskriften Advokaten.

Dåliga utredningar en fara för rättssäkerheten

Efter att ha tagit del av Göran Grauers synpunkter på handläggningen av LVU-mål delar vi hans uppfattning på flera områden. Ett omhändertagande av ett barn är ett av de största ingrepp en stat kan göra i en familj och rättssäkerheten som omgärdar ett sådant ingrepp måste vara rigorös. Det ställer stora krav på aktörerna i processen, såväl utredare, offentliga biträden och domstolens ledamöter. Materialet som omhändertagandet grundas på måste vara objektivt och tillförlitligt.

Att företräda ett underårigt barn i ett LVU-mål ställer andra krav på ett biträde än om man företräder en förälder. Som barnets biträde måste man kritiskt granska de uppgifter som läggs fram från både socialnämnd och förälder. Inte sällan har ett beslut om att ansöka om vård medfört att föräldrarna och socialsekreterarna befinner sig i konflikt. En lyhördhet för föräldrarnas situation är viktig såväl som en öppenhet inför alternativa förklaringar till en viss situation är nödvändig för att kunna göra en konsekvensbedömning av ett tvångsomhändertagande.

De utredningar som ligger till grund för en ansökan om omhändertagande för tvångsvård görs av i huvudsak två handläggande socialsekreterare. Inte alltför sällan syns utredningar som har brister i såväl kvalitet som objektivitet. Vi har för ofta sett utredningar som baseras mer på tyckanden och antaganden än på rena fakta.

Uppgifter i sådana utredningar är svåra att kontrollera och bemöta samtidigt som de kan vara svåra att bortse ifrån. Mycket sällan får de personer som hörs i utredningarna, dagispersonal, BVC-personal eller andra, sina utsagor upplästa för sig. Endast undantagsvis bifogas dessa utsagor som bilagor till utredningen. När synpunk-

ter från olika hörda referenspersoner infogas i texten i utredningen kan det vara nästintill omöjligt att urskilja vilka uppgifter som kommer varifrån och i vilket sammanhang uppgifterna har lämnats. Uppgifter som talar till den enskildes förmån redovisas inte alltid.

Till grund för omhändertaganden föreligger ibland utredningar från så kallade utredningshem. Både barn, och föräldrar och barn tillsammans, kan utredas. Utredningarna beställs av socialförvaltningen som även bekostar desamma. Dessa utredningar väger ofta tungt i målen och därför måste höga krav ställas på dessa utredningars objektivitet och kvalitet. Yttre faktorer som kan påverka de placerades situation måste vägas in och tydligt redovisas. Ibland är dessa utredningar såväl partiska som onyanserade.

SOM STÄLLFÖRETRÄDARE för ett barn har man i förvaltningsrätten ett stort ansvar. Man är en fristående part från såväl socialnämnd som föräldrarna och utgångspunkten är barnets bästa. Ett besök hos barnet är viktigt och om möjligt även att inhämta kompletterande information från jourhem, skola eller förskola. För att kunna göra en bedömning om vad som är barnets bästa måste man göra en kritisk granskning av utredningsmaterialet i målet. Föräldrarnas inställning och argumentation måste vägas in innan inställning till ansökan kan anges.

Situationen måste beaktas utifrån barnets perspektiv och vilka konsekvenser ett omhändertagande medför för det aktuella barnet. En separation från föräldrarna är alltid oerhört ingripande för ett barn, oavsett omständigheter. Att ställa sig bakom en ansökan om vård kan man bara göra om man är övertygad om att det är förenligt med barnets bästa.

Vår uppfattning är att förvaltningsrätten i Stockholm, där vi i huvudsak uppträder, förväntar sig att ställföreträdaren till barnet är granskande och ifrågasätter såväl socialnämnden som föräldrarna. Förvaltningsrätten fäster ofta stort avseende vid vad barnens biträde framför eftersom rätten och ställföreträdarens utgångspunkt är densamma, nämligen barnets bästa. Den inställning som man som biträde för barnet slutligen anger måste därför vara objektiv och nyanserad.

GÖRAN GRAUERS framför att dåliga utredningar är en fara för rättssäkerheten vilket vi håller med om, ifall den kritiska granskningen uteblir. Vår erfarenhet är dock att såväl förvaltningsrätten i Stockholm som kammarrätten och förordnade biträden gör den kritiska prövning av framlagt material rättssäkerheten kräver. Att ett godtyckligt omhändertagande av ett barn ändå passerar två domstolsprövningar måste höra till undantagen.

Göran Grauers framför vidare allvarlig kritik mot Sveriges advokatkår och de offentliga biträdenas bristande engagemang i dessa mål. Som i alla typer av mål finns det biträden som är mer eller mindre engagerade. En ointresserad och oengagerad advokat är alltid en fara för rättssäkerheten inte bara i den här typen av mål. Ett ansvar åvilar således även domstolen, att förordna de advokater som har intresse och resurser för den här typen av mål. Om en advokat som är ifrågasättande och granskande uppfattas som besvärlig av domstolen och därför inte blir förordnad delar vi Göran Grauers uppfattning att rättssäkerheten för de utsatta barnen och familjerna är i fara. ■

Anna Björklund, advokat
UllaBella af Klercker, advokat

Ökade krav vid utfärdande av invaliditetsintyg

Läkaren Tomas Timander vill skapa ett speciellt forum där jurister och läkare kan mötas på ett informellt vis för att ventilera praktiska frågeställningar om försäkringsmedicinska frågor och personskadereglering.

Försäkringskassans nya regelverk ställer betydligt hårdare krav på den enskilde patienten och därmed indirekt på den läkare som utfärdar invaliditetsintyg.

En person som efter en olycka fått så uttalade skador att arbetsförmågan är nedsatt måste initialt övertyga försäkringskassan om en varaktig sjukersättning innan försäkringsbolaget kontaktas med önskemål om kompensation för den skadebetingade inkomstförlusten.

Om försäkringskassan, enligt de nya reglerna, inte beviljar sjukersättning betraktas den skadade som "fullt arbetsför" och är således inte säkert berättigad till ersättning för inkomstförlust. Detta ställer stora kvar på den läkare som handlägger ärendet med

underlag till försäkringskassan och utfärdande av invaliditetsintyg. Ärendet måste handläggas i rätt ordning och de skadebetingade diagnoserna som nedsätter arbetsförmågan skall tydligt framgå i underlaget till försäkringskassan. Likaså att samtliga rehabiliteringsmöjligheter är uttömda och att patienten har en varaktig nedsättning av arbetsförmågan även i skyddat arbete.

I DE FLESTA FALL gäller att den skadade innan beslut om sjukersättning måste genomgå ett tre månaders introduktionsprogram på arbetsförmedlingen för att där konstatera om det föreligger någon restarbetsförmåga i anpassat arbete innan försäkringskassan handlägger ärendet vidare.

Sammantaget innebär detta att den läkare patienten anlitar för hjälp med invaliditetsintyg måste vara väl insatt i aktuella försäkringsmedicinska frågor och känna till både försäkringskassans och arbetsförmedlingens nya arbetssätt. Ett misstag kan få stora konsekvenser.

Det är därför viktigt att läkaren har en viss juridisk kunskap och möjlighet att rådfråga jurister på samma vis som jurister som arbetar med personskadereglering har glädje av att kunna rådfråga läkare. Med dagens ökade krav på försäkringsmedicinska kunskaper tror jag det skulle vara värdefullt att skapa ett speciellt forum där jurister och läkare kan mötas på ett informellt vis för att få möjlighet att ventilera dessa praktiska frågeställningar. Låter detta som en bra idé? ■

Tomas Timander, Leg. läk., Ordförande i Försäkringsmedicinska kollegiet

Införande av fackadvokater i Sverige?

Advokat Ulf Bergquist väcker frågan om möjligheten att bli fackadvokat på vissa rättsområden.

I Tyskland kan man, om man är advokat, gå vidare och bli så kallad fackadvokat (Fachanwalt) inom vissa rättsområden, till exempel skatterätt, arbetsrätt, straffrätt, konkursrätt, försäkringsrätt, arvsrätt och familjerätt (med familjerätt menas i Tyskland de rättsområden, som i Sverige omfattas av äktenskapsbalken och föräldrabalken).

FÖR ATT BLI FACKADVOKAT i Tyskland ställs betydande krav på såväl gedigen erfarenhet som fördjupade kunskaper inom rättsområdet. Följande krav ställs:

1. Erfarenhet (minst 80 fall varav 20 i domstol)
2. Fördjupningskurser (120 timmar)
3. Kunskapsprov (3 skriftliga prov

å 5 timmar och en muntlig tentamen på 1 timme).

Fördjupningskurserna hålls av enskilda kursarrangörer i samarbete med de tyska advokatkamrarna. Kunskapsproven sker i de tyska advokatkamrarnas regi.

Om man blivit fackadvokat har man

rätt att nämna det i brevhuvud, på hemsida, på visitkort och vid annan marknadsföring.

En fackadvokat har dock ingen legal monopolrätt inom sitt rättsområde. Kanske kunde det vara en idé för Sveriges advokatsamfund att överväga att även i Sverige införa möjligheten att bli fackadvokat på vissa rättsområden. En försöksverksamhet skulle kunna startas inom ett rättsområde. ■

Ulf Bergquist, advokat

REPLIK

Ett intressant förslag

Det är ett intressant förslag som redan under 1990-talet och därefter vid flera tillfällen diskuteras inom styrelsen. Frågan är på bordet och vi undersöker om och hur angivande av en specialistkompetens

skulle kunna legitimeras av samfundet. Det är dock inte alldeles okomplicerat. ■

Anne Ramberg, Advokatsamfundets generalsekreterare

Översättning av juridiska texter

När du vänder dig till Semantix, vänder du dig till Nordens största leverantör av kvalificerade språk- och kommunikationstjänster.

www.semantix.se
Telefon: 0774-40 05 50
ÖVERSÄTTNING TOLKNING KURSER

Förvånad?

Jo, vi snabbavvecklar faktiskt riktigt stora företag också

Om du vill ha hjälp att snabbavveckla bolag är det klokt att vända sig till en samarbetspartner med finansiell styrka och gedigen kunskap. Genom åren har vi snabbavvecklat tusentals bolag och i samband med det framgångsrikt hanterat många större affärer.

Så bli inte förvånad om du blir rekommenderad att kontakta oss när det gäller snabbavveckling av bolag.

- » Lagerbolag (Startplattan)
- » Snabbavveckling (Slutplattan)
- » Aktiebolagsändringar

För mer info besök www.stiftarna.com

BOLAGSSTIFTARNA

BOLAGSSTIFTARNA AB KUNGSTORGET 2 BOX 12086 402 41 GÖTEBORG TEL 031-704 10 50 FAX 031-14 84 10

MÅNADENS ADVOKAT Jessika Vilhelmsson

”Det var medvetet att inte hamna i justitieutskottet”

Advokat Jessika Vilhelmsson är ny ledamot i riksdagen för Moderaterna efter valet 2010. Hon är också aktiv i kommunalpolitiken i Enköping.

Vad är det som har fått dig att engagera dig politiskt?

– Jag tror på den enskilda människans förmåga att själv forma sitt liv och har därför varit politiskt aktiv hela mitt vuxna liv, för att kunna förändra. Första mandatperioden var jag ordförande i kommunfullmäktige i Enköping. Riksdagsuppdraget har alltid hägrat.

Som advokat är du inriktad på familjerätt och brottmål. Hur avspeglar sig dina erfarenheter från yrket i din politiska gärning?

– När det gäller motioner och i diskussionerna utanför kammaren har jag nytta av erfarenheten som advokat. De motioner som jag har skrivit i min första motionsomgång rör frågor som jag har kommit i kontakt med till exempel som särskild företrädare för barn och målsägandebiträde, och som ligger mig varmt om hjärtat. Och så har jag hamnat i skatteutskottet. Det är nytt såtillvida att jag inte har jobbat med skatterätt alls, men det är en fördel att vara jurist - det gör det lättare att läsa det man ska läsa.

Du har redan skrivit flera motioner som rör rättsväsende och rättssäkerhet. Vilka är de viktigaste frågorna på det området?

– Jag skrev de motioner som föll sig

”Jag tycker att advokat- och politikerrollen går ut på samma sak.”

mest naturligt. Det är sådana frågor jag har jobbat och engagerat mig för i mitt yrke. Inom skatteutskottet har jag fått ansvaret för rättssäkerhetsfrågor. Det känns naturligt för mig. Rättssäkerhetsfrågor är viktiga i alla möjliga sammanhang men jag tror att jag som advokat kan lägga ett annat perspektiv på det hela.

Var skatteutskottet det utskott du önskade?

– Jag hade önskat civilutskottet i första hand, därför att det är mycket lagstiftning av den typ jag har jobbat med - förutom brottmål. Sådan lagstiftning tycker jag att det är roligt att hålla på med. Men jag är glad och nöjd med skatteutskottet. Jag har blivit ordinarie ledamot i utskottet också, vilket inte alla har blivit.

Kommer du att driva några advokatrelaterade frågor särskilt i riksdagen?

– Jag önskade medvetet att inte hamna i justitieutskottet - för jag vill driva advokatfrågorna, och det gör man bäst om man inte sitter i utskottet. Där har jag en ganska lång väg att gå i mitt eget parti. Jag ska göra mitt bästa för att argumentera för mina idéer och därigenom försöka påverka mina egna partikamrater och alliansbröder i de frågorna. Timkostnadsnormen är självklart en fråga som jag lyfter ganska ofta, för det är ingen lätt pedagogisk uppgift att förklara situationen.

I riksdagen är ni tre advokater.

I andra länder kommer fler parlamentariker från advokatkåren. Bör fler svenska advokater kandidera till riksdagen?

– Ja. Tre är ganska få. Jag tycker att advokat- och politikerrollen går ut på samma sak, i alla fall inom den juridik jag har jobbat med. Det handlar om att ha nära kontakt med människor, och genom bra argument skapa förtroende för ens ståndpunkt. Och jag tycker absolut att det behövs fler advokater i riksdagen.

Kommer du att fortsätta vara verksam som advokat parallellt med riksdagsuppdraget?

– Det är min ambition att ha lilltån kvar i verksamheten. Jag vill gärna behålla kompetensen och hålla kontakten med advokatyrket. Jag ser inte mig själv som riksdagsledamot hela livet, utan trivs jättebra som advokat och vill fortsätta.

MA

Monica Lagercrantz tycker att det ibland inte räcker med att vara duktig. "Passion vinner förtroende och skapar framgång", säger hon.

HILDARY Månadsmöte november

Inre drivkrafter – bästa vägen för att göra karriär

Fokusera inte så mycket på vad du är bra på, utan mer på vad du brinner för!

Den uppmaningen gav headhuntern Monica Lagercrantz deltagarna vid Hildarys novemberlunch på White & Case advokatbyrå i Stockholm.

Temat för Monica Lagercrantz föredrag var frågan "Hur gör man karriär?". Men Lagercrantz själv inledde med att ifrågasätta själva tanken på en objektiv karriär som passar alla. En karriär behöver inte vara spikrak. Man får ändra sig och man kan pröva oväntade saker, eller byta position i

"Det vore väldigt bra om kvinnor kunde sticka ut hakan mer i näringslivet."

sidled i stället för uppåt, förklarade hon.

- Jag tror att vi först och främst bör fundera på vad som är karriär just för var och en av oss. Tänk: Vad vill jag, vad passar jag för, och lyssna på dina inre drivkrafter i stället för vad du tror att man ska göra, sa Monica Lagercrantz.

Just de inre drivkrafterna är för Monica Lagercrantz ofta den avgörande faktorn när hon föreslår kandidater till ledande positioner i näringslivet.

- Det finns väldigt många som är duktiga. Men passion vinner förtroende och skapar framgång, så den mest passionerade vinner ofta uppdraget, sammanfattade Lagercrantz.

ATT VÅGA TA RISKER och fånga tillfällena i flykten när de kommer är andra vägar till en karriär, oavsett vad man själv lägger i det begreppet, enligt Monica Lagercrantz. Hennes erfarenhet är att kvinnor, trots högre betyg, generellt tvivlar mer på sin förmåga än män, och därför kanske drar sig för att gå till ledande positioner.

- Det vore väldigt bra om kvinnor kunde sticka ut hakan mer i näringslivet, sa Lagercrantz, som pekade på att kvinnor ofta har många av de egenskaper som efterfrågas hos chefer, som kompetens, intelligens, empati och god kommunikationsförmåga.

Monica Lagercrantz är ansvarig för Russell Reynolds Associates Financial Services Practice i Norden, vars verksamhet i Sverige hon själv startade 2003. Företaget arbetar med rekrytering av chefer och styrelseledamöter i näringslivet. **UB**

FOTO: ULRIKA BRÄNBERG

BORGSTRÖM & BODSTRÖM advokatbyrå

Borgström & Bodström advokatbyrå kommer att utvidga sin verksamhet och söker därför till att börja med en biträdande jurist, advokat eller jur kand, som inte har så lång tid kvar till inträde i Advokatsamfundet.

Vi arbetar med brottmål, annan humanjuridik och med tvistemål. Den vi söker bör vara tingsmeriterad och ha erfarenhet av arbete på advokatbyrå.

Tillträde: snarast
Skriftlig ansökan bör vara oss tillhanda senast 21 december.
Svara gärna per mail till: info@advbyra.se

Avtalslagen 4 u En kommentar

Fler titlar hittar du på **nj.se**

Norstedts Juridik
- främst för de främsta.

Norstedts Juridik
ett Wolters Kluwer-företag

INSOLVENSRÄTTSLIGT FORUM 2011

Ett elfte Insolvensrättsligt forum arrangeras den 10–11 februari 2011 i Uppsala universitets aula med följande program

Torsdagen den 10 februari

- 08.30–09.15 Samling, registrering och morgonkaffe
- 09.15–09.30 Öppnande och stipendieutdelning
- 09.30–11.15 **Insolvensutredningens förslag (SOU 2010:2)**
Betänkandet beräknas vara på remiss vid tiden för forumet. I vad mån bör förslagens sakinhåll genomföras? Den insolvensrättsliga lagstiftningen utvecklas just nu snabbt i Europa. Kommer Sverige vara med i denna utveckling eller stå utanför? Inledare är bl.a. professor Mikael Möller, Uppsala universitet och advokat Lars-Henrik Andersson, Advokatfirman Lindahl Stockholm.
- 11.15–12.00 **Ansvarsgenombrott mot ställföreträdare**
enligt aktiebolagslagen och skattebetalningslagen. Här behandlas utvecklingslinjer i rättspraxis och frågor om företrädaransvar vid företagsrekonstruktion och ackord. Inledare är auktoriserade revisorn Bertil Oppenheimer, BDO Stockholm, direktör Mikael Kubu, Ackordscentralen Stockholm och docent Roger Persson Österman, Ernst & Young.
- 12.00 Lunch
- 13.15–14.15 **Ansvarsgenombrott mot ställföreträdare (fortsättning)**
- 14.15–15.00 **Koncernkonkurs**
Ämnet är föremål för lagreformer i flera europeiska länder med sikte på koordinerade regler till förebyggande av okontrollerade dominoeffekter vid insolvens i koncernbolag och bevarande av rekonstruktionsmöjligheter i koncernen i övrigt, t.ex. genom enhetlig jurisdiktion och gemensam förvaltare. Huvudtalare är professor Bob Wessels, Leiden universitet och advokat Siv Sandvik, Advokatfirman DLA Piper Norway DA Oslo.
- 15.00–15.30 Kaffe
- 15.30–17.00 **Koncernkonkurs (fortsättning)**
- 19.00 Middag med underhållning på Uppsala slott.

Fredagen den 11 februari

- 09.00–11.00 **Traditionsprincipens framtid**
Bör traditionsprincipen vara kvar eller avskaffas? Vilken följdlagstiftning krävs om den avskaffas? Hur bör praxis utvecklas om den blir kvar? En lagstiftningsutredning är aviserad men har ännu inte tillsatts. Inledare är justitierådet Torgny Håstad, jurist Enar Folkesson, Ackordscentralen Göteborg och docent Claes Martinson, Göteborgs universitet.
- 11.00–12.30 **Pantrealisation**
Ämnet har på senare år varit omstritt och aktualiserat i flera uppmärksammade tvister. I vilka fall får panthavaren själv överta panten mot redovisning av ett efter värdering fastställt övervärde? Vad innebär panthavarens omsorgsplikt? Relevant tidpunkt för övertagande respektive försäljning? Inledare är jur. dr Per Henriksson, DnB NOR Sverige och professor Mikael Möller.

Insolvensrättsligt forum har arrangerats regelbundet sedan 1990 av en ideell stiftelse med samma namn. Det är öppet för alla som intresserar sig för bred diskussion av aktuella insolvensfrågor, med särskild inriktning på behovet av ny lagstiftning.

Anmälan sker i första hand på Forumets hemsida www.insolvens2011.se senast **den 10 januari 2011**. En sådan anmälan bekräftas genom e-post inom tre dagar.

Priset för deltagande, kaffe, lunch och middag – men inte hotell – är 3 000 kr. Denna avgift jämte eventuell logikostnad faktureras i förskott.

För papperskopia på anmälningsblanketten, eller frågor om gjord anmälan, vänligen kontakta Congrex Sweden AB, Uppsala Science Park, 751 83 Uppsala, på e-post insolvens2011@congrex.com eller tel. 018-701 1837/08-459 6600.

Uppsala den 15 oktober 2010

Mikael Möller

Johan Falkman

Vi på Fakultetskurser önskar en God Jul och ett Lärorikt Nytt År!

Välkommen på kurs i vår!

- **Twistemålsprocessen I, förberedelse, 28 januari**

Thore Brolin, Magnus Widebeck och Fanny Gleiss Wilborg

- **Juridiken kring e-lärande för universitet och högskolor, 4 februari och 13 maj**

Cecilia Magnusson Sjöberg, Sanna Wolk och Jerker Fransson

- **Skatter och civilrätt, 17 februari**

Jan Ramberg, Erik Nerep, Anders Hultqvist och Peter Nordquist

- **Standardavtal på IT-området, 18 februari**

Daniel Westman och Lars Perhard

- **Offentlig upphandling - Överprövning eller inte? 23 februari**

Rolf Höök, Lynda Ondrasek Olofsson, Pernilla Carlsson Rasiwala och Ulrik von Essen

- **Juridikens grunder för advokatsekreterare och assistenter, kursstart 8 mars, 5 eftermiddagar**

Rolf Höök, Wiweka Warnling Nerep, Christine Kirchberger och Declan Mac Guinness

- **Offentlig upphandling, kursstart 9 mars, 8 eftermiddagar**

Rolf Höök, Kalle Krall, Eva-Maj Mühlenbock och Pia Nylöf

- **Praktisk skadeståndsrätt, 11 mars**

Mårten Schultz och Johan Gustafsson

- **Tredjemanspantsättning och borgen - aktiebolagsrättsliga problemställningar, 17 mars**

Jan Andersson

- **Twistemålsprocessen II, huvudförhandling, 18 mars**

Thore Brolin, Magnus Widebeck och Fanny Gleiss Wilborg

- **IT-avtal - fördjupning och trender, 23 mars**

Daniel Westman, Lars Perhard m. fl.

- **Sanktionsavgifter - särskilt i näringsverksamhet, 25 mars**

Wiweka Warnling-Nerep, Petter Asp, Ulf Bernitz

- **Juridiken kring e-förvaltningen, 4 april**

Cecilia Magnusson Sjöberg och Gustaf Johnssén

- **Juridiken kring e-lärande i gymnasieskolan, 7 april**

Cecilia Magnusson Sjöberg, Sanna Wolk och Jerker Fransson

- **Twistemålsprocessen III, bevisning, 8 april**

Thore Brolin, Magnus Widebeck och Fanny Gleiss Wilborg

- **Kommunalrätt, 13 april**

Ulrik von Essen

- **När det allmänna sluter avtal, 5 maj**

Jan Kleineman och Tom Madell

- **Fastighetsköp - särskilt om fel i fastighet, 6 maj**

Mattias Nilsson och Jonny Flodin

- **Samordning av socialförsäkringar inom EU, 10 maj**

Jaan Paju

- **Entreprenadjuridik och försäkringslösningar, 11 maj**

Harald Ullman och Rolf Höök

- **Särskilda registerförfattningar för myndigheter, 12 maj**

Sören Öman

- **Det allra senaste inom LOU, 17 maj**

Rolf Höök och Eva-Maj Mühlenbock

- **Samtal med svåra besked, 19 maj**

Katarina Tingström

- **Immaterialrättsliga avtalsrelationer, 24-25 maj**

Bengt Domeij, Richard Wessman och Sanna Wolk

- **Digital upphovsrätt 2011, 26 maj**

Daniel Westman

- **Tvistlösning och processer i arbetstvister, 27 maj**

Sören Öman och Lars Viklund

- **Anställdas immaterialrätter, 15 juni**

Sanna Wolk

Fakultetskurser

Kontakt: 08-41 003 006, www.fakultetskurser.se

Postadress: Box 2029, 103 11 STOCKHOLM • Besöksadress: Funckens gränd 1, Gamla stan

Stockholm står värd för det 39:e nordiska juristmötet 2011.

Nordiskt juristmöte hålls i Stockholm

Nordiska juristmötet 2011 hålls i Stockholm den 18-19 augusti.

Vid de nordiska juristmötena samlas nordiska jurister med olika yrkesbakgrund – vetenskapsmän, domare, advokater, förvaltningsjurister, affärsjurister med flera – för diskussioner i olika ämnen som spänner över ett brett fält.

Nästa år kommer bland annat detta att tas upp:

- Modern brottsbekämpning
- Ersättningsansvar vid kontraktsförhandlingar (culpa in contrahendo)
- Likheter och skillnader i nordisk förvaltningsrätt
- Styrelsens och ledningars ansvar för agerande i finanskriser
- Advokatyrkets kommersialisering
- Integritetsskydd på internet – spridning av uppgifter om eget och andras liv

Nordiska juristmötet 2011 är det 39:e nordiska juristmötet i ordningen sedan mötena började hållas 1872.

Läs mer!

Mer information finns på webbplatsen för nordiska juristmötet 2011, www.nordiskt-juristmote.se

Internationell utbildning för unga försvarare

Organisationen Fair Trials International (FTI) inbjuder unga advokater och biträdande jurister att ansöka till programmet Fair Trials International's European Young Defender Training Programme 2011. Utbildningen hålls i Cambridge, England, den 29 mars till 1 april 2011.

Programmet omfattar en kostnadsfri fyradagarskurs, med kost och logi, vid Fitzwilliam College, University of Cambridge. Dagarna bjuder bland annat på praktisk utbildning kring den europeiska arresteringsordern, bevisinsamling i gränsöverskridande mål och hur man effektivt arbetar med tolkar och översättare.

Ansök nu!

Mer information och ansökan finns på Advokat i framtidens sidor, www.advokatsamfundet.se/framtiden

Örjan Teleman

Halmstadsadvokat prisad för sina insatser

Advokat Örjan Teleman från Halmstad har av juridiska fakulteten vid Uppsala universitet tilldelats von Materns premium, ett stipendium på 17900 kronor. Örjan Teleman får stipendiet för "betydelsefulla insatser för familjerätten, bland annat genom sitt författarskap, medverkan i lagstiftningsprocesser samt deltagande i den akademiska diskussionen". von Materns premium utdelas för att främja juridiskt författarskap i Sverige, och delas ut till personer som inte är verksamma som forskare.

Avtal kräver exacta översättningar

EXACTA

ÖVERSÄTTNINGAR AB

Tel 08-220044

info@exacta.nu

www.exacta.nu

JURIDISKA ÖVERSÄTTNINGAR

svenska till engelska

DAVID KENDALL

MSc, auktoriserad translator

Telefon: 08/550 880 01

E-post: david.kendall@anglia.se

engelska till svenska

JAN RUNESTEN

jur. kand, auktoriserad translator

Telefon: 08/560 359 17

E-post: jan.runesten@anglia.se

www.anglia.se

ANGLIA AB

Rättsdatabaserbidjande för mindre byråer

Mindre advokatbyråer erbjuds ett rabatterat abonnemang på den internetbaserade rättsdatabasen Zeteo. Utöver författningar, rättsfall och förarbeten innehåller den Norstedts Juridiks lagkommentarer i fulltext och träffar i nyhetstjänsten Juridik Idag.

Mer information finns på www.advokatsamfundet.se efter inloggning.

2009 stod Åre för arrangemanget.

Missa inte skid-VM för jurister i Polen

För 38:e året i rad arrangerar organisationen Skilex VM i skidåkning för jurister. Arrangemanget är en kongress då jurister från hela världen under en vecka träffas, konfererar, umgås samt tävlar i skidåkning (alpint och längdskidåkning).

Årets tävlingar hålls den 1-5 mars 2011 i Krynica i Polen. Polen räknar med att för egen del ha närmare 100 deltagare.

Information om Skilex finns på Advokatnätet och på www.skilex.eu.

Lär känna mediedynamiken

Hur skildras rättsväsendet i medierna, och hur kan man som jurist nå ut med sitt budskap? Detta är två frågor som behandlas i boken Vad jurister behöver veta om medier. Författare är Gunilla Jarlbro, professor i medie- och kommunikationsvetenskap. I boken presenteras bland annat dagens medielandskap och hur opinionsbildningen fungerar. Läsaren får också konkreta tips om hur man kan nå fram i mediebruset och vad man ska tänka på innan man tackar ja till en intervju.

[Gunilla Jarlbro, Vad jurister behöver veta om medier, Studentlitteratur, 2010.](#)

Utsatta djur ska få bättre villkor.

Advokat vill stärka djurskyddet

En nybildad insamlingsstiftelse ska arbeta för att skydda djur i Sverige och världen. Styrelseordförande är advokat Karl-Fredrik Björklund.

Initiativet till "Insamlingsstiftelsen Djurskyddsstiftelsen" togs av Jenny Falk, en djurälskare som reagerat mot hur djur behandlas i Sverige och världen. Hon fick med sig chefen för Skansenakvariet, Jonas Wahlström, artisten Martin "E-type" Erikson, länspolis-mästaren i Stockholm, Carin Götblad, och flera personer med ett gediget djurkunnande. Affärsadvokaten Karl-Fredrik Björklund, tillfrågades om han ville leda styrelsearbetet och hjälpa

till med de mer juridiska delarna av stiftelsens verksamhet. Det var inte svårt att tacka ja.

- Dels tyckte jag att projektet var roligt, dels är det för mig en viktig fråga att jobba med. Jag brinner ju för djurskydd. Dessutom var det en bra styrelse, säger Björklund.

Enligt stadgarna är stiftelsens uppgift att hjälpa till med olika projekt för att hjälpa

Karl-Fredrik Björklund

djur som far illa. Karl-Fredrik Björklund ger några exempel:
- Man kan tänka sig olika former av hund- och katthem, eller andra typer av ideella projekt som hjälper utsatta djur till bättre villkor.

Just nu är fokus på att skaffa sponsorer till den tv-gala man planerat i mars nästa år. Enligt Karl-Fredrik tyder allt på att galan ska kunna hållas.

Utöver att stödja ideella projekt för skydd av djur vill stiftelsen också verka för upplysning, opinionsbildning och information om djurskydd och djurskyddslagstiftning, enligt Karl-Fredrik Björklund, som personligen vill skärpa straffen för djurplågeri.

- Vi vill vara något av folkbildare, och till exempel lära skolbarn hur man hanterar djur. Många har inte lärt sig det, säger han.

Stiftelsen är registrerad hos länsstyrelsen. Nu väntar man på ett formellt godkännande från Stiftelsen för insamlingskontroll för att få en kvalitetsstämpel på verksamheten i form av ett så kallat 90-nummer. **UB**

90-KONTO

Endast de ideella föreningar, stiftelser och trossamfund som har godkänts som 90-kontoinnehavare av Svensk Insamlingskontroll, SFI, och granskas av SFI kan få ett sju-siffrigt 90-konto hos PlusGiro eller Bankgirot.

För att en organisation ska få ett 90-konto krävs bland annat att ändamålet med insamlingen är så bestämt att det går att kontrollera och att insamlingarna ska ledas av lämpliga och i ekonomiska frågor kunniga personer.

Ordninglagen 3 u
Kommentarer och rättspraxis

Fler titlar hittar du på nj.se

Norstedts Juridik
- främst för de främsta.

Norstedts Juridik
ett Wolters Kluwer-företag

Advokat etablerad inom såväl brottmål som tvistemål sedan ca 20 år i Göteborg City söker kontorsgemenskap med telefonpassning på advokatbyrån inom Göteborg city.

ADVOKATBYRÅN BJÖRN SJÖLANDER AB
Telefon: 031-711 93 40

Kungörelse

Stiftelsen Sveriges advokatsamfunds understödsfond

Stiftelsen har som andrahandsändamål att lämna bidrag till utbildning eller fostran av behövande barn till ledamöter, förutvarande ledamöter och avlidna ledamöter.

Härmed kungörs möjligheten att söka bidrag enligt Stiftelsens andrahandsändamål

Ansökningshandlingarna skall vara stiftelsen tillhanda senast **den 7 januari 2011**.

Sänd ansökan per e-post till: jonas.hultgren@advokatsamfundet.se
alternativt per brev till: Stiftelsen Sveriges advokatsamfunds Understödsfond, Att: Jonas Hultgren, Box 27321, 102 54 Stockholm

Till ansökan skall fogas redogörelse för sökandens ekonomi – inkomster, utgifter, tillgångar och skulder, kopia av senast lämnade deklaration samt eventuell annan information som sökanden bedömer ha betydelse. Stiftelsens sekreterare, Jonas Hultgren, kan nås på tel. 08-459 03 00.

Stockholm den 10 november 2010
Styrelsen

Landets

kunnigaste advokater

har en sak gemensamt.

Främst
för de
främsta.

Sveriges kunnigaste advokater har en sak gemensamt. Vi står bakom dem med förstklassig litteratur, programvara, utbildning och internetjänster. Norstedts Juridik – **främst för de främsta.**

Norstedts Juridik
ett Wolters Kluwer-företag

LÄSTIPS

Titel: Viteslagstiftningen
Författare: Rune Lavin
Förlag: Norstedts juridik
 Förarbetena till lagen om viten (1985:206) är kortfattade och lämnar många frågor om reglernas praktiska tillämpning obesvarade. Författaren fyller ut många av de luckorna och förtydligar och utvecklar de resonemang som förts där. Här finns även hänvisningar till rättspraxis och rättsvetenskapliga undersökningar. Denna andra upplaga ersätter den över 20 år gamla första upplagan från 1989.

Titel: Aktieägaravtal: särskilt om besluts- och överlåtelsebindningar
Författare: Niklas Arvidsson
Förlag: Thomson Reuters
 I det vanligt förekommande aktieägaravtalet kan aktieägare reglera frågor

som har att göra med ägande, beslutsfattande, verksamhet et cetera. Avtalsformen griper dock in i aktiebolagsrättens område. Boken behandlar ingående bland annat denna problematik kring aktieägaravtal och deras förhållande till bolagsrätten. Författaren är verksam som forskare och lärare vid Juridiska fakulteten, Lunds universitet. Boken är hans doktorsavhandling.

NY TIDSKRIFT PÅ BIBLIOTEKET

Nu finns ICC International Court of Arbitration Bulletin på biblioteket från och med nummer 2010:1.

WESTLAW INTERNATIONAL

Sedan maj har biblioteket abonnemang på Westlaw International, en omfattande internationell fulltextdatabas med juridiskt material från engelskspråkiga länder. Förutom lagstiftning, rättspraxis, nyhetsbevakning och EG-rättsligt material, finns ett stort antal tidskrifter i fulltext.

AVHANDLING INOM REDOVISNINGSRÄTT

Substance over form: en redovisningsrättslig studie av Kjell Johansson

Första avhandlingen i Sverige inom redovisningsrätt behandlar principen "substance over form" och rättvisande bild av ekonomisk verklighet. Det sker främst med utgångspunkt i de internationella redovisningsnormerna IFRS. Avhandlingen mynnar ut i en så kallad kretsloppsmodell som beskriver en tillgångs och skulds livscykel i ett företag, och en deskriptiv teori om ekonomisk verklighet.

NY FESTSKRIFT

Torkel Gregow, före detta justitieråd, jur. dr h.c., har under många år varit verksam inom juridikens område – som domare, lagstiftare och författare till rättsvetenskapliga

böcker och artiklar, speciellt på utsköningsrättens område. 2004–2010 var han utgivare av lagboken. För sina framstående insatser har han nu tillägnats en festskrift på sin 75-årsdag den 15 november 2010. De drygt tjugo festskriftsbidragen rör sig inom olika juridiska ämnesområden. Festskriften har initierats av styrelsen för Stockholm Center for Commercial Law under redaktion av Johan Gernandt, Jan Kleineman och Stefan Lindskog.

RAPPORT FRÅN TIMBRO

Farligt förtroende: rådgivningslagen i praktiken och politikens gränser

Rådgivningslagen som infördes 2004 skulle stärka konsumenternas roll och skydda bankkunderna från dåliga råd. Lagen skulle även underlätta för den enskilda konsumenten att driva sitt ärende vidare. I rapporten "Farligt förtroende?" skildrar Agnes Arpi och Alen Musaefendic i reportageform debatten, lagen och hur lagen fungerar i praktiken. I rapporten konstaterar de att lagen blev en papperstiger.

Bara 1,8 procent av de privatpersoner som vänt sig till Allmänna reklamationsnämnden sedan 2004 med stöd av rådgivningslagen har fått rätt gentemot banken.

Läs rapporten på www.timbro.se.

Kontakta Juridiska biblioteket

Bitte Wölkert, bibliotekarie
 Telefon: 08-459 03 20
 E-post: biblioteket@advokatsamfundet.se

NY LITTERATUR I URVAL

Tryckår: 2010 om inte annat anges.

Advokaters taushetsplikt under press?/Merete Smith og Øyvind Precht-Jensen, red. (Oslo: Universitetsforl. 166 s.)

Arbitration world: jurisdictional comparison/General editor: J. William Rowley (London: The European Lawyer. 627 s.)

Bergström, Carl Fredrik: Lisabonfördraget: en grundlag för EU?/Carl Fredrik Bergström, Jörgen Hettne (Norstedts juridik. 148 s.)

Bernitz, Ulf: Europarättens grunder/Ulf Bernitz, Anders Kjellgren (4. uppl. Norstedts juridik. 458 s.)

Binder, Peter: International commercial arbitration and conciliation in UNCITRAL model law jurisdictions (3. ed. London: Sweet & Maxwell. 716 s.)

Danielsson, Hans: Familjeägda

aktiebolag och generationsskiften: en översikt med empiriska data/Hans Danielsson, Lars-Göran Sund (3. uppl. Iustus. 92 s.)

Falk, Jan-Erik: Lag om upphandling inom områdena vatten, energi, transporter och posttjänster: en kommentar (Jure. 665 s.)

Falkanger, Thor: Sjørett/Thor Falkanger, Hans Jacob Bull (7. utg. Oslo: Sjørettsfondet. 602 s.)

Författningar i förvaltningsrätt/Ulrik von Essen, Lena Sandström, Åsa Örnberg (6. uppl. Norstedts juridik. 490 s.)

Gustafsson, Ewa: Psykiatrisk tvångsvård och rättssäkerhet: en rättsvetenskaplig monografi om LPT (Studentlitteratur. 497 s.)

Information & communication technology: legal issues/ed. by Peter Wahlgren (Stockholm Institute for Scandina-

vian Law. 445 s. Scandinavian studies in law; 56)

Landelius, Ann-Charlotte: Sekretess inom hälso- och sjukvården: en introduktion (Studentlitteratur. 142 s.)

Leijonhufvud, Madeleine: Etiken i juridiken (4. uppl. Norstedts juridik. 114 s.)

Nordell, Per Jonas: Marknadsrätten (5. uppl. Norstedts juridik. 149 s.)

Nordisk rettsociologi: status, aktuella utfordringar, visioner/Bettina Lemann Kristiansen, Anette Storgaard, red. (København: DJØF. 230 s.)

Ny skollag i praktiken: lagen med kommentarer (Upplands Väsby: Svensk facklitteratur. 281 s.)

Nyström, Jan-Åke: Kontraktsbrott vid agentur- och återförsäljaravtal (4. uppl. Norstedts juridik. 288 s.)

Rimsten, Olle: Diskriminering och kränkande behandling:

i skola och förskola (2. uppl. Norstedts juridik. 195 s.)

Sonnerby, Mikaela: Neutral uttagsbeskattning på mervärdesskatteområdet (Norstedts juridik. 346 s. Diss. Uppsala: Uppsala universitet)

Stannow, Henrik: Musikjuridik: rättigheter och avtal på musikområdet: handbok för musikbranschens aktörer /Henrik Stannow, Håkan Hillerström (4. uppl. Stockholm: CKM. 599 s.)

Thunved, Anders: Samhället och de unga lagöverträdarna/Anders Thunved, Lars Clevesköld, Birgit Thunved (4. uppl. Norstedts juridik. 375 s.)

Läs mer

Hela litteraturlistan finns på Juridiska bibliotekets webbplats, www.juridiskabiblioteket.se

Ekobrottsmyndigheten

Swedish Economic Crime Authority

Läs mer om oss på www.juridikjobb.se

Kriminalvården

Vi söker alltid duktiga medarbetare.
Läs mer om oss på www.juridikjobb.se

Pedersen

Specialister inom entreprenadrätt, fastighetsrätt och offentlig upphandling.
Läs mer om oss på www.juridikjobb.se

LINDAHL

Vi växer och söker därför regelbundet marknads mest drivna jurister. Är du tillräckligt driven?

Söker ni personal
inom juridik?

+46 (8) 789 67 32
info@juridikjobb.se

SETTERWALLS

Vi växer, jurister sökes. Läs mer om tjänsterna och Setterwalls på www.Juridikjobb.se

OLBE

**NYA LEDAMÖTER
DEN 12 NOVEMBER 2010**

- Lina Agrell**, Wistrand Advokatbyrå, Stockholm
Maria Albansson, KLA-Karlerö Liljeblad Advokatbyrå HB, Stockholm
Andreas Bérczy, Advokatfirman Wilensky & Partners HB, Malmö
Johan Bergman, Mannheimer Swartling Advokatbyrå AB, Stockholm
Anders Bergsten, Mannheimer Swartling Advokatbyrå AB, Stockholm
Johan Bergstrand, Advokatfirman Fylgia KB, Stockholm
Anna Bokström, Mannheimer Swartling Advokatbyrå AB, Stockholm
Ann-Sofie Björkhammar Magneson, Advokatfirman Hammar KB, Trollhättan
Lukas Dalén, Mannheimer Swartling Advokatbyrå AB, Stockholm
Fredrik Elmér, G Grönberg Advokatbyrå AB, Stockholm
Mattias Granberg, Rosengrens Advokatbyrå i Göteborg AB, Uddevalla
Hans Hedkvist, MAQS Law Firm Advokatbyrå AB, Stockholm
Emmelie Hedman, Falkenborn Advokatbyrå AB, Stockholm
Marthin Högsten, C J Advokatbyrå AB, Stockholm
Kristoffer Jacobsson, Gärde Wesslau Advokatbyrå i Jönköping HB, Jönköping
Anna Jussil Broma, Advokatfirma DLA Nordic KB, Stockholm
Patrik Kalman, Trägårdh Advokatbyrå AB, Malmö
Ebba Lanner, Mannheimer Swartling Advokatbyrå AB, Stockholm

- Charlotte Lundqvist**, Advokatbyrå Rånstam & Partners AB, Malmö
Andreas Mattsson, Advokatfirman Cederquist KB, Stockholm
Caroline Rifall, White & Case Advokataktiebolag, Stockholm
Sebastian Scheiman, Roschier Advokatbyrå AB, Stockholm
Jessica Schönning, Setterwalls Advokatbyrå AB, Stockholm
Ulf Setterud, Kihlstedts Advokatbyrå HB, Linköping
Inga-Lill Staffansson, Advokatfirman Bo Nilsson AB, Katrineholm
Martin Ulfson, Advokatfirman Cederquist KB, Stockholm
Fredrik Ulvenfalk Berg, Andersson Gustafsson Advokatbyrå KB, Stockholm
Malin Wallin, MAQS Law Firm Advokatbyrå AB, Stockholm
Martin Åberg, Mannheimer Swartling Advokatbyrå AB, Stockholm

AVLIDNA LEDAMÖTER

- Gunne Dellborg**, Askim, 16 juni 2010
James Tuveson, Djursholm, 1 juni 2010

REMISSÄRENDEN

- Förteckning över remissärenden, i vilka samfundet avgivit yttrande
R-2010/0945 Betänkandet Förundersökningsbegränsning (SOU 2010:43)
R-2010/1027 Betänkandet Förbud mot köp av sexuell tjänst (SOU 2010:49)
R-2010/1028 Promemorian Bättre regler för elektroniska kommunikationer (Ds 2010:19)
R-2010/1181 Grönboken från kommissionen om politiska

UTTRÄDDA LEDAMÖTER

- Katarina Aurell**, Stockholm, 15 oktober 2010
Michael Berg, Stockholm, 15 oktober 2010
Pia Björnsson, Malmö, 30 oktober 2010
Johan Hammarberg, Stockholm, 1 november 2010
Per Hjort, Trollhättan, 14 november 2010
Sofie Krook, Stockholm, 1 november 2010
Henric Källén, Uppsala, 1 november 2010
Anders Larsson, Stockholm, 24 oktober 2010
Marcus Lind, Stockholm, 1 november 2010
Anna Lena Lundquist, Göteborg, 7 oktober 2010

alternativ för främjande av en europeisk avtalsrätt för konsumenter och företag

LÄS MER

Läs remissvaren på www.advokatsamfundet.se. Klicka på "Advokatsamfundet tycker".

Nu även Eurobolag
www.bolagsratt.se
Bolagsrätt
 BOLAGSRÄTT SUNDSVALL AB
 Box 270 Varvsgränd 8 851 04 Sundsvall Tfn 060-16 81 50
 Email info@bolagsratt.se

Hogia
Advokatsystem
*En branschanpassad
 helhetslösning för byrån.*
www.hogia.se/advokat
H Hogia

www.du?
 En bra hemsida är ditt viktigaste
 visitkort.
www.epx.se/law
ElectroPix
 070-52 000 60

Tidskriften ADVOKATEN ges ut av Sveriges advokatsamfund

POSTADRESS
 Box 273 21, 102 54 Stockholm
BESÖKSADRESS
 Laboratoriegatan 4, Stockholm
 Advokatsamfundets växel
 08-459 03 00

E-POST
advokaten@advokatsamfundet.se

FAX
 08-662 30 19

HEMSIDA
www.advokatsamfundet.se

ANSVARIG UTGIVARE
 Anne Ramberg, Sveriges advokatsamfund
anne.ramberg@advokatsamfundet.se

REDAKTION

Chefredaktör Tom Knutson, 08-459 03 25
tom.knutson@advokatsamfundet.se
 Journalist Ulrika Brandberg, 08-459 03 07
ulrika.brandberg@advokatsamfundet.se
 Journalist Magnus Andersson, 08-459 03 03
magnus.andersson@advokatsamfundet.se

REDAKTIONSRÅD

Anne Ramberg, Tom Knutson, André Andersson, Mia Edwall Insulander, Richard Wikström, Ulrika Brandberg, Magnus Andersson.

ADRESSÄNDRING

Advokatsamfundets ledamöter och biträdande jurister:
registrator@advokatsamfundet.se
 Prenumeranter: 08-459 03 10 alternativt
prenumeration@advokatsamfundet.se

ANNONSANSVARIG

Lars Falk, Falk Media AB, 08-766 01 40,
 070-686 35 35, larsfalk@falkmedia.eu

GRAFISK FORM OCH LAYOUT

Jesper Möller, Tidningsmakarna AB

KORREKTUR

Klara Ord Stockholm HB

TRYCK

Lenanders grafiska

MANUS

Manusstopp nästa nummer: 11 januari. Sänds till Tom Knutson (e-post eller postadress ovan). Åsikter och förslag som framförs i artiklar står helt för författarnas eller de intervjuades räkning och behöver inte delas av Sveriges advokatsamfund. Redaktionen förbehåller sig rätten att stryka i längre inlägg. För ej beställda artiklar och bilder tar redaktionen inget ansvar.

ADVOKATENs texter lagras elektroniskt. Delar av tidskriften publiceras även på internet. Den som sänder material till tidskriften anses medge elektronisk publicering/lagring.

PRENUMERATIONSPRIS

Helår, 9 nr, 424 kr inkl. moms.
 Studerande 106 kr inkl. moms.

© Sveriges advokatsamfund 2010

Tidskriften ADVOKATEN är med i Sveriges Tidskrifter. Den TS-kontrollerade upplagan är 7400 ex.
 ISSN 0281-3505

POSTTIDNING B

BEGRÄNSAD EFTERSÄNDNING

Vid definitiv eftersändning återsändes försändelsen med den nya adressen på baksidan (ej adressidan) till Sveriges advokatsamfund, Box 27321, 10254 Stockholm

Zeteo. Från klarhet till klarhet.

Det är inte konstigt att Zeteo är Sveriges snabbast växande rättsdatabas. Ingen tillfällighet att samtliga landets tio största advokatbyråer använder tjänsten. Bakom Zeteo står nämligen Sveriges mest omfattande juridiska bibliotek: det från oss på Norstedts Juridik.

I det finns mängder av referenslitteratur som inget annat förlag kan erbjuda. Unika standardverk som med tiden blivit oundgängliga för svensk rättsskipning. Numera ingår de allra flesta av dem i Zeteo.

Tjänstens grundstruktur följer den välbekanta logiken i Sveriges Rikes Lag. Allt för att snabbt och säkert ge dig det glasklara beslutsunderlag du behöver för att göra ett briljant arbete.

Läs mer på www.nj.se.

Främst
för de
främsta.

Sveriges kunnigaste advokater har en sak gemensamt. Vi står bakom dem med förstklassig litteratur, programvara, utbildning och internetjänster. Norstedts Juridik – främst för de främsta.

Norstedts Juridik
ett Wolters Kluwer-företag